

VB  
230

Non sicut vivas audire et te habere vocat.  
Nec CHR. Q. D. R. H. mibi rectus in copia

Invenies legum deum (no) quod te habet  
Dignetur quondam deo tibi habere

Angelus Dei. Nam nos habet  
Gardiam. Vinea dicitur: uteris vito

Idibus Augustis: Nam in ore habet  
Saxa Dei: quo tibi gratia dicitur

Plura dicitur: Venerabilem dicitur  
Abba: factus est tibi habet dicitur

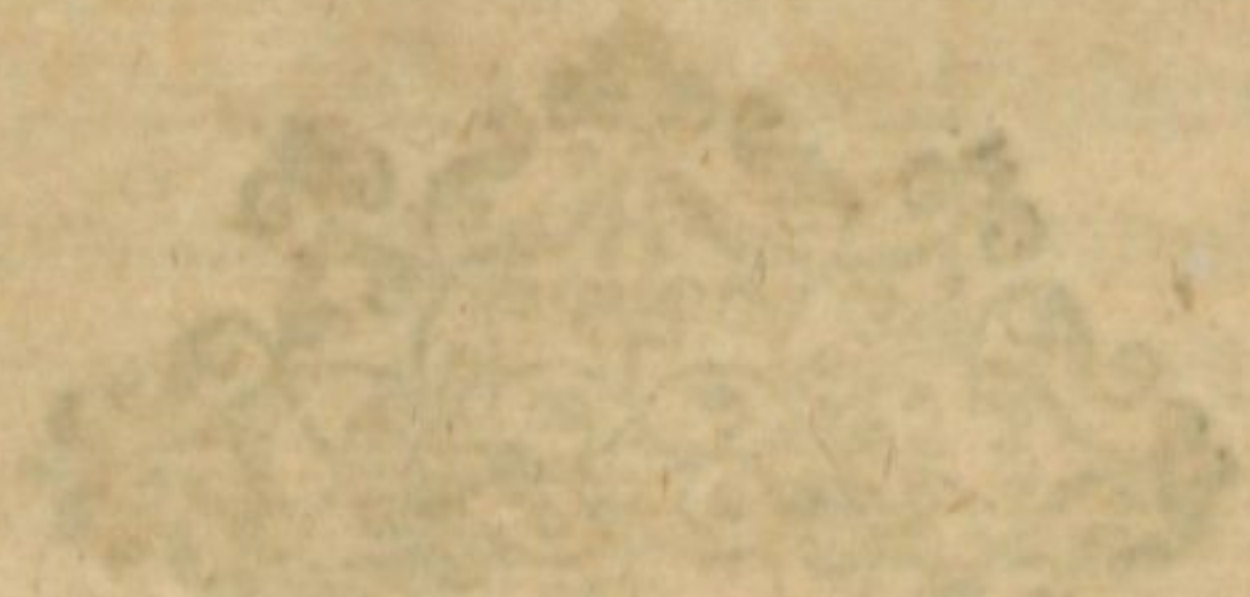
Qua vult facta tibi habet dicitur  
Vas habet facta: Dei vox dicitur in eum.

Jamque manus dicitur: quod te dicitur  
Cum tunc ino filium domus de schola filia te

Gratia Christi tibi, quod nos per mille vitam  
Cibus per eam contagia habet dicitur

Incolores reddis: Fac ut tibi gratia dicitur  
Ad hunc: hinc dicitur tibi carnis hinc

Dedico, quod tibi me tere juvencis.



M. HIERONYMI  
VIDÆ  
CREMONENSIS,  
ALBÆ EPISCOPI,  
POETICOR.

AD  
FRANCISCUM FRANCISCI,  
Regis Franciæ filium,  
Delphinum.

*LIBER I.*

recusus Lipsiæ, & discursibus  
publicis illustratus

L. J. F. P. P. P.  
A. 1686.

re-  
Qu  
sed  
inc  
On  
qu  
s  
sed  
r  
ora-  
bu  
st,  
No  
Nec  
Ips  
A  
O  
is,  
vis  
Ed  
In  
H  
sing  
T  
F  
sed  
se  
No  
In



**S**it fas vestra mihi vulgare arcana per orbem  
Pierides, penitusque sacros recludere fontes,  
Dum vatem egregium teneris educere ab annis,  
Heroum qui facta canat, laudesve Deorum,  
5 **M**ente agito, vestrique in vertice sistere montis.  
Ecquis erit invenum, segni qui plebe relicta  
Sub pedibus pulchræ laudis succensus amore  
Ausit inaccessæ mecum se credere rupi,  
Lætæ ubi Pierides, cithara dum pulcher Apollo  
10 **P**ersonat, indulgent choreis, & carmina dicunt?  
Primus ades, Franciscæ, sacras ne despice Musas  
Regia progenies, cui regum debiti sceptrâ  
Gallorum, cum firma annis accesserit ætas.  
Hæc tibi parva ferunt jam nunc solatia dulces,  
15 **D**um procul à patria raptum, amplexuque tuorum,  
Ah dolor, Hispanis fors impia detinet oris  
Henrico cum fratre, patris sic fata tulerunt  
Magnanimi, dum fortuna luctatur iniqua.  
Parce tamen puer o lacrymis, fata aspera forsan  
20 **M**itescent, aderitque dies lætissima tandem,  
Post triste exilium, patriis cum redditus oris  
Lætitiâ ingentem populorum, omnesque per urbem  
Accipies plausus & lætas undique voces,  
Votaque pro reditu persolvent debita matres.  
25 **I**nterea te Pierides comitentur, in altos  
Jam te Parnassi mecum aude attollere lucos.  
Jamque adeo imprimis, ne te non carminis unum  
Prætereat genus esse: licet celebranda reperti  
Ad sacra sint tantum versus, laudesve Deorum  
30 **D**icendas, ne religio sine honore jaceret.  
Nam traxere etiam paulatim ad cætera Musas,  
Versibus & varii cecinerunt omnia vates.  
Sed nullum è numero carmen præstantius omni,  
Quam quo post divos heroum facta recensent,  
35 **V**ersibus unde etiam nomen fecere minores.  
Munere concessum Phœbi venerabile donum  
Phœmonoes, quæ prima dedit (si vera vetustas)

Ex adyto haud aliis numeris responsa pet orbem.  
 Tu vero ipse humeros explorans consule primum,  
 Atque tuis prudens genus elige viribus aptum. 40  
 Nam licet hic divos, ac Diis genitos heroas  
 In primis doceam canere, & res dicere gestas,  
 Hæc tamen interdum mea te præcepta juvabunt,  
 Seu scenam ingrediens populo spectacula præbes.  
 Sive elegis juvenum lacrymas, quibus igne medullas 45  
 Urit amor, seu pastorum de more querelas,  
 Et lites Siculi vatis modularis avena,  
 Sive aliud quodcunque canis, quo carmine cunque  
 Nunquam hinc (ne dubita) prorsum inconsultus abibis.  
 Atque ideo quodcunque audes, quodcunque paratus 50  
 Aggrederis, tibi sit placitum, atque arriserit ultro  
 Ante animo: nec iussa canas, nisi forte coactus  
 Magnorum imperio regum, si quis tamen usquam est,  
 Primores inter nostros qui talia curet.  
 Omnia sponte sua, quæ nos elegimus ipsi, 55  
 Proveniunt, duro assequimur vix iussa labore.  
 Sed neque cum primum tibi mentem inopina cupido,  
 Atque repens calor attigerit, subito aggrediendum est  
 Magnum opus: adde moram, tecumque impensius ante  
 Consule, quicquid id est, partesque expende per omnes 60  
 Mente diu versans, donec nova cura senescat.  
 Ante etiam pelago quam pandas vela patienti,  
 Incumbasque operi incipiens, tibi digna supellex  
 Verborum, rerumque paranda est, proque videnda  
 Instant multa prius, quorum vatum indiget usus. 65  
 Illis tempus erit mox cum lætabere partis.  
 Sponte sua, dum forte etiam nil tale putamus,  
 In mentem quædam veniunt, quæ forsitan ultro  
 Si semel exciderint, nunquam revocata redibunt,  
 Atque eadem studio frustra expectabis inani. 70  
 Nec mihi non placeant, qui fundamenta laborum  
 Cum jaciunt, veterum explorant opera inclyta vatum  
 Noctes atque dies, passimque accommoda cogunt

Auxilia, intentique aciem per cuncta volutane.  
75 Quin etiam prius effigiem formare solutis,  
Totiusque operis simulacrum fingere verbis  
Proderit, atque omnes ex ordine nectere partes,  
Et seriem rerum, & certos tibi ponere fines,  
Per quos tuta regens vestigia tendere pergas.  
80 Jamque hic tempus erat dare vela vocantibus Euris,  
Condendique operis primas perscribere leges:  
At prius ætati teneræ quæ cura colendæ,  
Dicendum, quantus puero labor impendendus.  
Nulli etenim insignem dabitur gestare coronam,  
85 Pieridum choreas teneris nisi norit ab annis.  
Postquam igitur primas fandi puer hauserit artes,  
Jam tunc incipiat riguos accedere fonteis,  
Et Phœbum, & dulces Musas assuescat amare.  
Ille autem parvum qui primis artibus ante  
90 Imbuit, atque modos docuit, legesque loquendi,  
Syncerus vocis cuperem, ac purissimus oris  
Contigerit, fandi ne fors puer, atque nefandi  
Nescius imbiberit male gratæ semina linguæ,  
Quæ post infecto ex animo radicitus ulla  
95 Non valeas meliora docens evellere cura,  
Idcirco mihi ne quisquam persuadeat oro,  
Ut placeant qui, dum cupiunt se numine lævo  
Tollere humo, & penitus jactant se ignota docere,  
Conventu in medio, septique impube corona  
100 Insolito penitus fandi de more magistri  
Obscuras gaudent in vulgum spargere voces  
Irrisi, scædam illuviem, atque immania monstra.  
Non minus à recta mentis ratione feruntur  
Decepti, quam qui, liquidi cum pocula fontes  
101 Sufficiant, malunt grave olentem haurire paludem,  
Ne mihi ne teneræ talis se admoverit auri,  
Sed procul, ô procul ista ferat, natosque Getarum  
Imbuat, aut si qua est gens toto obtusior orbe.  
Jamque igitur mea cura puer penetralia vatum

Ingre

Ingr  
Jam  
Quo  
Ato  
Ad  
Nec  
Imp  
Anto  
Mult  
Mult  
Carn  
Ab  
Purp  
Nec  
Aude  
Aurib  
Nulla  
Acaci  
Atque  
Nunc  
Nam  
Nostr  
Quos  
Evalea  
Haud  
Quos  
Hunc  
Conci  
Felices  
Proxim  
Vicinu  
Degen  
Obliti  
Jamqu  
Omnis  
Sunt p

Ingrediatur, & Aonia se proluat unda. 110  
 Jamque sacrum teneris vatem veneretur ab annis,  
 Quem Musæ Minci herbosis aluere sub antris,  
 Atque olim similem poscat sibi numina versum,  
 Admirans artem, admirans præclara reperta.  
 Nec mora: jam favet Ascanio, tactusque dolore, 115  
 Impubes legit æquales, quos impius hausit  
 Ante diem Mavors, & acerbo tuere meruit.  
 Multa super Lauso, super & Pallante perempto  
 Multa rogat, lacrymas inter quoque singula fundit 120  
 Carmina, crudeli cum raptum morte parenti  
 Ah miseræ legit Euryalum, pulchrosque per artus  
 Purpureum, letho dum volvitur, ire cruorem.  
 Nec non interea Græios accedere vates  
 Audeat, & linguam teneris assuescat utramque 125  
 Auribus, exercens nunc hanc, nunc impiger illam.  
 Nulla mora est: nostro Aeneæ jam conferet igneis  
 Acaciden flagrantem animis, Ithacumque vagantem,  
 Atque ambos sæpè impellet concurrere vates.  
 Nunc geminas puer huc aures, huc dirige mentem. 130  
 Nam, quæ non paucos parte ex utraque poetas  
 Nostrosque, Grajosque tibi se offerre videbis,  
 Quos hic evites, quibus idem fidere tutus  
 Evaleas, dicam ne quis te fallere possit.  
 Haud multus labor auctores tibi prodere Græios,  
 Quos inter potitur sceptris insignis Homerus. 135  
 Hunc omnes alii observant, hinc pectore numen  
 Concipiunt vates, blandumque Heliconis amorem.  
 Felices, quos illa ætas, quos protulit illi  
 Proxima, divino quanto quisque ortus Homero 140  
 Vicinus magis, est tanto præstantior omnis.  
 Degenerant adeo magis, ac magis usque minores  
 Obliti veterum præclara inventa parentum.  
 Jamque fere Inachiae restincta est gloria linguæ  
 Omnis, & Argolici jussi concedere avitis. 145  
 Sunt pulsi reges solius, ævesque coacti

- Diversa exilia, atque alienas quæerere terras.  
Huc illuc inopes errant, habet omnia victor  
Barbarus, & versis nunc luget Græcia fatis.  
Nostri autem ut sanctum divas Heliconæ colentes  
150 Cœperunt primum in Latium transferre, fluebant  
Versu incomposito, informe, artisque Pelasgæ  
Indociles Musæ fundebant carmina agresti  
Sylvicolas inter Faunos, tunc omne sonabat  
Arbustum fremitu sylvæ frondosæ.  
155 Nondum acies, nondum arma rudi pater Ennius ore  
Tentarat, qui mox Graio de vertice primus  
Est ausus viridem in Latio sperare coronam.  
Tum rerum causas naturæ arcana latentis  
Explorare ausi cecinerunt carmine dulci  
160 Omnia Pierio spargentes nectare vates.  
Atque ita deinde rudes paulatim sumere versus  
Cœperunt formam insignem penitusque Latini  
Agrestem exuerunt morem, liquidissima donec  
Tempestas veluti cæli post nubila, & imbres  
166 Extulit os sacrum soboles certissima Phœbi  
Virgilius, qui mox veterum squalore situque  
Deterso in melius mira omnia rettulit arte.  
Vocem animumque Deo similis. date lilia plenis  
Pierides calathis, tantoque assurgite alumno.  
170 Unus hic ingenio præstanti gentis Achivæ  
Divinos vates longe superavit, & arte,  
Aureus, immortale sonans, stupet ipsa, pavetque,  
Quamvis ingentem miratur Græcia Homerum:  
Haud alio Latium tantum se tempore jactat.  
175 Tum linguæ Ausoniæ potuit quæ maxima virtus  
Esse fuit, cæloque ingens se gloria vexit  
Italiæ, sperare nefas sit vatibus ultra.  
Nulla mora, ex illo in pejus ruere omnia visa,  
Degenerare animi, atque retrò res lapsa referri.  
180 Hic namque ingenio confusus posthabet artem,  
Ille furit strepitu, tenditque æquare turbarum  
Voce sonos, versusque tonat sine more per omnes.

Dant



Dant alij cantus vacuos, & inania verba  
Incaſſum, ſola capti dulcedine vocis,  
Pierides donec Romain, & Tiberina fluenta 185  
Deſeruere Italis expulſæ protinus oris.  
Tanti cauſa mali Latio gens ælpera aperto  
Sæpius irrumpens, ſunt juſſi vertere morem  
Auſonidæ victi, victoris vocibus uſi  
Ceſſit amor Muſarum, artes labiere repente 190  
Indignæ, atque opibus cuncti incubuere parandis.  
Jam pridem tamen Auſonios inuiſere ruruſ  
Cœperunt Medycum revocatae munere Muſæ  
Tuſcorum Medycum, quos tandem protulit ætas  
Europæ in tantis ſolamen dulce ruinis. 195  
Illi etiam Grajæ miſerati incommoda gentis,  
Ne Danaum penitus caderet cum nomine virtus,  
In Latium adveſtos juvenes, juvenumque magiſtros,  
Argolicas arteis quibus eſſet cura tueri,  
Securos Muſas juſſere, atque otia amare. 200  
Illi etiam captas late miſere per urbes,  
Qui doctas tabulas veterum monimenta virorum  
Mercati pretio adveherent, quæ barbarus igni  
Tradebat Danaum regnis opibusque potitus.  
Et tentamus adhuc ſceptris imponere noſtris 205  
Externum, nec dum civiles condimus enſes.  
Hæc ætas omnis, vatum hæc fortuna priorum.  
Ergo ipſum ante alios animo venerare Maronem,  
Atque unum ſequere, utq; potes, veſtigia ſerva:  
Qui ſi forte tibi non omnia ſufficit unus, 210  
Adde illi natos eodem quoque tempore vates.  
Parce dehinc, puer, atque alios ne quære doceri,  
Nec te diſcendi capiat tam dira cupido.  
Tempus erit, tibi mox cum firma advenerit ætas,  
Spectatum ut cunctos impune accedere detur. 215  
Interea moniti vos hic audite parentes,  
Quærendus rector de millibus, eſtque legendus  
Sicubi Muſarum ſtudiis inſignis, & arte,  
Qui curas dulces, charique parentis amorem

In.

nes.  
Dant

- 220 Induat, atque velit blandum perferre laborem,  
Illa suis niti nondum ausit viribus ætas,  
Externæ sed opis alienæque indiga curæ est.  
Nam puerum, ni præsentis vis fida regentis  
Adsit, & huic dulcem studiorum infundat amorem,
- 225 Illecebræ lacris avertant mille camœnis  
Deceptum falsa melioris imagine curæ.  
Sic quoque ubi cultis plantas defodit in hortis  
Agricola, & teneras telluri credidit almæ  
Fraxineas, contos subito erigit, & sua cuique
- 230 Robora, ut innixæ ventos, cœlique ruinam  
Contemnant, surgantque leves impune per auras,  
Ille autem, pueri cui credita cura colendi  
Artibus egregiis, in primis optet amari,  
Atque odium cari super omnia vitet alumni.
- 235 Ne forte & sacras simul oderit ille camœnas  
Imprudens, & adhuc tantæ dulcedinis expers,  
Deficiantque animi studiorum in limine primo,  
Ponite crudeles iras, & flagra magistri  
Fœda ministeria, atque minis absistite acerbis.
- 240 Ne mihi ne quæso puerum quis verbera cogat  
Dura pati, neque enim lacrymas, aut dulcis alumni  
Ferre queunt Musæ gemitus, agræque recedunt,  
Illiusque cadunt animi, nec jam amplius audet  
Sponte sua quicquam egregium, ingratumque laborem.
- 245 Invitus trahit, agrè animoque ad verbera durat.  
Vidi ego qui semper levia ob commissâ vocabat  
Ad pœnam pueros, furiis inturgere, & ira  
Terribilem, invisos veluti sæviret in hostes.  
Hinc semper gemitus, hinc verbera dira sonabant.
- 250 Atque equidem memini, cum formidatus iniquis  
Urgeret pœnis, solitoque immanior ille  
Terreret turbam invalidam, miserabile visu,  
Forte puer prima signans nondum ora juventa  
Insignis facie ante alios exegerat omnem
- 255 Cum sociis ludens lucem, oblitusque timoris  
Posthabuit ludos iustos ediscere verlus.

Ecce

Ecce furens animis multa increpat ille, minisque  
Insurgens sævo pavitantem territat ore

Horrendum, & loris dextram crudelibus armat:

Quo subito terrore puer miserabilis acri

Corripitur morbo, parvo is post tempore vitam

Crescentem blanda cœli sub luce reliquit.

Illum populifer Padus, illum Serius imis

Seriadesque diu Nymphæ flevere sub undis:

Tempore jam ex illo, vatem cum dura jubentem

Phœbigenam Alcides animo indignante pœremit:

Vocali invisam feriens testudine frontem,

Debuerat sævos factum monuisse magistros.

Vos tamen, o iusti juvenes parete regentum

Imperiis, ultroque animos submitтите vestros.

Si quem igitur clari formandi gloria vatis.

Digna manet, verbis puerum compellat amicis

Sæpe rogans, laudisque animum pertentet amore.

Quandoquidem hunc imis postquam semel ossibus igne

Implicuit, labor inde levis, sese excitat ardens

Sponte sua, durosque volens fert ille labores,

Et tacito vivens crescit sub pectore flamma.

Quid memorem (socium nam mos æqualibus annis

Jungere, cui paribus, studiis contendat alumnus)

Æmula cum virtus stimulis agitarit honestis?

Præsertim si victori sua præmia, rector

Pollicitus celeremve canem, pictamve pharetram.

Continuò videas studio gestire legendi

Ardentem, ac sera sub nocte urgete laborem,

Dum timet alterius capitis spectare coronam.

Ast ubi sponte sua studia hæc assverit amare,

Jam non laudis amor, non illum gloria tantam

Sollicitat, sed mira operum dulcedine captus

Musarum nequit avelli complexibus arctis.

Nonne vides duri natos ubi sæpe parentes

Dulcibus armorum studiis, & discere avaras

Jusserunt arteis, mentem si quando libido

Nota subit, solitaque animum dulcedine movit,

260

265

270

275

280

285

290

Ue

- Ut læti rursus irriguos accedere fontes  
295 Ardescant studiis, & nota revisere Tempe?  
Exultant animis cupidi, pignantque parentum  
Imperiis, nequit ardentes vis ulla morari:  
Sic assuetus equus jam duris ora lupatis  
Forte precul notis si armenta aspexit in arvis,  
300 Huc veterum ferri cupit haud oblitus, amorem,  
Atque hic atque illic hæret frenisque repugnat:  
Quove magis stimulis instas, hoc acrius ille  
Perfurit, it tandem multo vix verberare victus  
Cœptum iter, ipsa tamen respectans crebra moratur  
305 Pascua, & hinnitu latè loca complet acuto.  
Ah quoties aliquis sacros reminiscitur æger  
Fontes incassum, & lucos suspirat amatos  
Dulcibus ereptus Musis puer, atria ut alta  
Incoleret regum rebus præfectus agendis?  
310 Tybure quam mallet, gelido aut sub Tusculo iniquam  
Pauperiemque pati, & ventos perferre nivales?  
Contra autem vanum multi effudere laborem,  
Quos frustra excoluisse solum male pinguis harena  
Pœnituit, ventisque viam tentasse negatis.  
315 Quod ne cui sero contingat forte docenti,  
Continuo poterit certis præsciscere signis.  
Namque puer nullis rectorum hortatibus ipse  
Sponte sua exercetur, amatque, rogatque docentes  
Primus, inardescitque ingenti laudis amore.  
320 Provocat hinc socios pulchra ad certamina primus,  
Exultatque animo victor, superatus amaris  
Mordetur curis, latebrasque, & sola requirit  
Infelix loca, ad æquales pudet ire, gravesque  
Vultus ferre nequit cari rectoris inultus.  
325 Nec lacrymis penitus caruerunt ora decoris.  
Hic mihi se divis, fatisque volentibus offert.  
Huic Musæ indulgent omnes, hunc poscit Apollo.  
At nullam prorsus tibi spem frustra excitet ille,  
Quem non ulla movet prædulcis gloria famæ,  
330 Et præcepta negat, duras dimittere in auras

Imme-

Immemor auditi, cui turpis inertia mentem  
 Dejicit, atque hebetes torpent in corpore sensus.  
 Huic curam moneo ne quisquam impendat inanem.  
 Nec placet ante annos vates puer, omnia iusto  
 Tempore proveniant, ah ne mihi olentia poma 335  
 Mitescant prius, Autumnus bicoloribus uvis  
 Quam redeat, spumetque cadis vindemia plenis,  
 Ante diem nam lapsa cadent, ramosque relinquent  
 Maternos, calcabit humi projecta viator.  
 Nec ludos puero abnuimus, subducere mentem 340  
 Interdum studiis liceat, defessus amœna  
 Rura petat, sæpe & mores observet agrestum,  
 Et venator agat de vertice Tyburtino  
 Veloces capreas, aut tendat retia cervis.  
 Non ille interea penitus patietur inanem 345  
 Ire diem, comitum cœtu se subtrahet ultrò  
 Interdum, & sola secum meditabitur umbra  
 Agrestem Faunis laudem, Musasque sub alta  
 Consulit Albunea vitreas Anienis ad undas.  
 Nempe etiam alternis requiescere fœtibus arva 350  
 Permittunt, sponte agricolæ, & cessare novalis.  
 Interea vires tellus inarata resumit,  
 Quique subit largis, respondet frugibus annus.  
 Verum non eadem tamen omnibus esse memento  
 Ingenia, inventus sæpe est, cui carmina curæ, 355  
 Cui placeant Musæ, cui sit non læva voluntas,  
 Nititur ille tamen frustra, & contendit inani  
 Delusus studio, vetitisque accingitur ausis.  
 Numina læva obstant, precibusque vocatus Apollo  
 Orabit melius causas fors ille, animoque 360  
 Naturam, & cæcos rerum scrutabitur ortus.  
 Sæpe tamen cultusque frequens, & cura docentem  
 Imperat ingeniis, naturaque flectitur arte.  
 Nec labor ille quidem rectoribus ultimus, acres  
 Incauto juveni stimulos avertere amoris, 365  
 Donec crescentem doceat maturior ætas  
 Ferre jugum, atque faces sævique Cupidinis iras.  
 Sæpe etenim tectos immitis in ossibus ignes  
 Versat amor, mollesque est intus cura medullas.  
 Nec

370 Nec miserum patitur vatum meminisse, nec undæ  
Castaliæ, tantum suspirat vulnere cæco.  
Ante oculos simulacra volant noctesque, diesque  
Nuntia virginei vultus, quem perditus ardet.  
Nec potis est alio fixam traducere mentem  
375 Saucius: ignari frustra miscere parentes  
Pæonios succos, medicasque Machaonis artes  
Consulere, interea penitus calor ille reliquit  
Pierius, torquent alii cor molle calores.  
Cum vero jam pubescens mente altius hausit  
380 Musarum dulcem, sanctique Heliconis amorem,  
Et sese Phœbo addixit, propriumque sacravit,  
Haud tantum exploret vatum monimenta, sed idem  
Consulat, atque alios auctores discat, ut acri  
Nulla sit ingenio quam non libaverit artem.  
385 Proderit in primis linguam Ciceronis ad unguem  
Fingere, & eloquii per campos ire patentes.  
Ille decus Latii, magnæ lux altera Romæ  
Ore effundit opes fandi certissimus auctor,  
Tantum omnes superans præclaræ munere linguæ,  
390 Quantum iit ante alias Romana potentia gentes.  
Profuit & varios mores hominumque locorumque  
Explorasse situs, multas terraque marique  
Aut vidisse ipsam urbes, aut narrantibus illas  
Ex aliis novisse, & pictum in pariete mundum,  
395 Quid referam qui, ut sæva queant æquare canendo  
Prælia, non horrent certamina Martis adire,  
Per mediasque acies vadunt, & bella laceffunt,  
At quia dura vetant longum nos fata morari  
In cunctis, revocatque angusti terminus ævi,  
400 Vos sat erit, pueri, tantum omnes isse per artes,  
Quarum summa sequi saltem fastigia oportet.  
Nec refert, rate qui varias legit æquoris oras,  
Mercis ut in patriam referat se dives opimæ,  
Si non cuncta oculis lustraverit oppida passim,  
405 Et circumfusus longum terat otia terris.  
Sat fuerit portus, extremaque litora tantum  
Explorasse, secus toto vagus exulet ævo,  
Et serus natos dulces, patriamque reviset.

Nulla

Nulla dies tamen interea, tibi nulla abeat nox,  
Quin aliquid vatum sacrorum è fontibus almis  
Hauseris, ac dulcem labris admoveris annem, 410  
Sed tibi præsertim princeps tunc hæreat illa  
Cura animo, noctem atque diem tete excitet una,  
Omnam quam propter libuit perferre laborem.  
Non hic te quibus aut pedibus, spatiisve monebo 415  
Tendantur ducti versus, labor iste regentum  
Postulat haud multum curæ, qui sæpe morando  
Ipsa minutatim metiri carmina sectis  
In partes membris, & tempora certa docebunt.  
Contiuuo edico jam tunc animosus alumnus 420  
In numerum incipiat sub leges cogere verba.  
Jam tunc submissa meditetur carmina voce  
Sermonum memor, antiquis quos vatibus hausit.  
Tum votis sibi centum aures, tum lumina centum  
Exoptat dubias rerum, metuensque pericli, 425  
Dividit huc illuc animum, cunctamque pererrat  
Naturam rerum, versatque per omnia mentem,  
Quis rebus dexter modus, aut quæ mollia fandi  
Tempora, vertuntur species in pectore mille.  
Nec mora nec requies, dubio sententia surgit 430  
Multa animo, variatque, omnes convertitur anceps  
In facies, nescitque etiam notissima, & hæret  
Attonitus nunc multa animum, nunc consulit aures  
Secum mente agitans, si qua olim audita recurserit,  
Sponte sua, & memorem mentem excitat, atque repostas 435  
Thesaurus depromit opes, lætusque laboris  
Ipse sui parto fruitur. Multa ecce repente  
Fors inopina aperit cunctanti, aliudque putanti.  
Jamque hæc jamque illa attentat, texitque retexitque,  
Et variis indefessus conatibus instat. 440  
Sæpe etenim occurrunt haud dictu mollia, ubi hæret  
Cura diu, multoque exercita corda labor.  
Nunc hos nunc illos aditus vestigat, & omnia  
Attentans scopulo longum luctatur iniquo,  
Dum se qua ostendat facilis via, denique multa 445  
Aut vi, aut cœli, & fortunæ munere victor  
Exultat, domitoque animis it ad æthera monstro.

AN

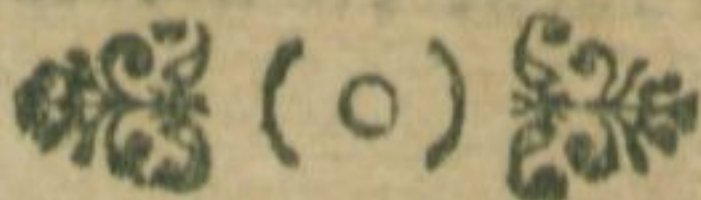
Ast ubi nulla viam nec vis, nec dextra aperit fors,  
Nec prodest vires fessas renovare, nec aptum  
450 Nunc hic nunc illic captare ad carmina tempus,  
Invitus cura absistit, tristisque relinquit  
Cœpta infecta, pedem referens: ceu forte viator  
Si quis tendat iter campis, cui se amnis abundans  
Ecce viæ in medio objiciat, spumisque fragosos  
455 Post imbrem voluens montis de vertice fluctus  
Horrescit, ripaque moratus obambulat anceps.  
Tum demum metuens retro redit æger, iterque  
Aut alia tenet, aut, cedant dum flumina, differt.  
Sed neque inexpertus rerum jam texere longas  
460 Audeat Iliadas, paulatim assuescat, & ante  
Incipiat graciles pastorum inflare cicutas.  
Jam poterit culicis numeris fera dicere fata,  
Aut quanta ediderit certamine fulmineus mus  
Funera in argutas, & amantes humida, turmas,  
465 Ordire dolos & retia tenuis aranei.  
Consiliis, etiam hic nostris, vobisque, docentes,  
Est monitis opus, ingeniis, nam parcere multa  
Fas teneris, donec paulatim attollere sese  
Incipiant animi, videantque in carmine labem  
470 Per se ipsi, & tacito rubeant ultro ora pudore.  
Nam maculas si forte omnes per carmina monstret  
Quæsitior ferus, abjiciant spem protinus omnem,  
Atque altas animo potius vertantur ad arteis.  
Nostrum igitur si forte adeat puer indole limen  
475 Egregia, ut consulta petat parere paratus,  
Quique velit sese arbitrio supponere nostro,  
Excipiam placidus, nec me juvenile pigebit  
Ad cœlum vultu simulato extollere carmen  
Laudibus, & stimulos acres sub pectore figam.  
480 Post tamen ut multa spe mentem arrexit ardens,  
Si quis forte inter veluti de vulnere claudus  
Tardus eat versus, quem non videt inscius ipse,  
Delususque sonis teneras fallacibus aures,  
Haud medicas afferre manus, agroque mederi  
485 Addubitem, & semper meliora ostendere pergam.  
Quod superest, etiam monens, creberque monebo,



Ne quisquam nisi curarum, liberque laborum  
 Inchoet egregium, quicquid verum, procul urbis  
 Attonitæ fugiat strepitus, & amœna silentis  
 Accedat loca ruris, ubi Dryadesque puellæ,  
 Panesque, Faunisque, & montivagi Sylvani. 490  
 Hic læti haud magnis opibus, non divite cultu  
 Vitam agitant vates, procul est sceleratus habendi  
 Hinc amor, insanæ spes longe, atque impia vota,  
 Et nunquam diræ subeunt ea limina curæ, 495  
 Dulcis, & alma quies, ac paucis nota voluptas.  
 At nimium trux ille, ferisque è cautibus ortus,  
 Qui sanctos, genus innocuum, populamque deorum  
 Aut armis audet vates, aut lædere dictis.  
 Vidi, ego qui ad summos Musarum munere honores 500  
 Ejecti, mox ingratos contemnere Musas,  
 Nec vates saltem alloquio dignarier ipsos.  
 Parcite mortales sacros vexare poetas.  
 Ultiores sperate Deos, sub numine quorum  
 Semper vita fuit vatum defœnia piorum. 505  
 Illi omnes sibi fortunas posuere volentes  
 Sub pedibus, regumque & opes & sceptrâ superba  
 Ingenti vincunt animo, ac mortalia rident.  
 Non illis unquam scelerum mens conscia cæcos  
 Horrescit cœli crepitus, ignemve coruscum, 510  
 Cum pater omnipotens præruptas fulmine turres  
 Ingeminans quatit, ac montes diverberat altos,  
 Securi terrorum hilares ad sidera mentes  
 Arrexere, Deumque agitant sine crimine vitam.  
 Dona Deum Musæ: vulgus procul este profanum. 515  
 Has magni natus Jovis olim duxit ab astris  
 Callidus in terras insigni fraude Prometheus,  
 Cum liquidos etiam mortalibus attulit ignes.  
 Quippe rudes hominum mentes, & pectora dura  
 Ipse sagax animo miseratus, ubi astra per aurea 520  
 Ire datum, ac superûm lætis accumbere mensis,  
 Miratus sonitum circumvolventis olympi  
 Ingentem magnique argutos ætheris orbes,  
 Quos, sua quemque, cient vario discrimine Musæ,  
 Continuo utilius ratus est mortalibus addi 525

Post

Post ignem nil posse, animumque ad callida movit  
 Furta vigil. Dii mox cœlestia dona volentes  
 Concessere, doli licet audentissimus ipse  
 Autor Caucaſeo ſævas det vertice pœnas,  
 535 Quo terrore niſi multo poſt tempore inertes  
 Non auſi dias homines accerſere Muſas.  
 Sed ventura prius pandebant carmine ſoli  
 Cœlicolæ, dubiis que dabant oracula rebus.  
 Ipſe pater divûm Dodonæ carmina primus  
 540 Et Lybicis cecinit lucis, mox Phocidis antro  
 Inſonuit Themis alma ſuos quoque pulcher Apollo  
 Reſponſis monuit Delphos, nec defuit olim  
 Antiquis Faunus caneret qui fata Latinis.  
 Tum Solymûm priſci vates, tum ſacra Sybillæ  
 545 Nomia divinas cœli in penetralia mentes.  
 Arripuere, Deumque animis, hauſere furentes.  
 Nec mora, quæ primum Fauni, vatesque canebant,  
 Carmina mortales paſſim didicere per urbes,  
 Poſt epulas laudes heroum, & facta canentes.  
 550 Quid mirandum homini cœlo divinitus æque  
 Conceſſum? mortale genus, tua numina ſentit  
 Quiſquis eſ ille, Deus certe, qui pectora vatûm  
 Incolis, afflataſque rapis ſuper æthera mentes.  
 Te ſine nil nobis lætum, nec amabile quicquam:  
 555 Ipſe etiam volucres vario tua numina cantu  
 Teſtantur, pecudesque feræ, uutaque natantes  
 Ad tua juſſa citæ properant; tua munera ſaxa  
 Dura movent, ſylvaſque trahunt hinc inde ſequentes.  
 Te quoque ſenſerunt olim impia Tartara, & umbræ  
 560 Pallentes ſtupuere, minas tibi ianitor orci  
 Oblitus, ſævas poſuere & Erynnies iras.  
 Tu Jovis ambroſis das nos accumbere menſis,  
 Tu nos Diis æquas ſuperis, tu blanda laborum  
 Sufficis, & duræ præbes ſolatia vitæ.  
 565 Salve hominum dulcis requies, divûmque voluptas,  
 Ipſe tuæ egregios audax nunc laudis honoret  
 Ingredior vates idem ſuerûmque ſacerdos,  
 Sacraque dona ſero teneris comitatus alumnit.



P  
 Sacra  
 Duce  
 Si qu  
 Præse  
 Quos  
 Quæ  
 Suppl  
 Nam  
 Diger  
 Durus  
 Sæpe  
 Altera  
 Vnde  
 Vestib  
 Pruden  
 Libant  
 Quæ  
 Auxilia  
 Quos  
 Dum  
 Aggre  
 Numin  
 Nec sat  
 Sed quo  
 Objiciu  
 Mortali  
 Incipien  
 Nil tum  
 Conven  
 Omnia,  
 Ne si ma  
 Deficias  
 Postulat

## LIBER II.

**P**ergite Pierides natae Iouis, en mihi totum  
Nunc fas venturis Heliconâ recludere seclis.  
Inspirate animum, templâ ipse in vestra sacerdos  
Sacra ferens juvenes florentes mollibus annis  
Ducoaudens, durum per iter. vos mollia Diuæ  
Si qua latent, vobis tantum diuortia nota,  
Præsentem monstrate, nouosq; ostendite calles  
Quos teneam, Vos en omnis, vos Itala pubes,  
Quæ iuga sub nostris nunc tendit ad ardua signis,  
Supplicibus poscit votis facilesque precatur.  
Nam mihi nunc reperire apta, atque reperta docendum  
Digerere, atque suo quæque ordine ritè locare.  
Durus uterque labor. sed quos Deus aspicit æquus.  
Sæpe suis subito inuenient accommoda votis.  
Altera nempe arti tantum est obnoxia cura,  
Vnde solent laudem in primis aptare poëtæ.  
Vestibulum ante ipsum, primoq; in limine semper,  
Prudentes leuiter rerum fastigia summa  
Libant & parcis attingunt omnia dictis,  
Quæ canere statuere, simul cœlestia Diuûm  
Auxilia implorant, propriis nil viribus ausi.  
Quos ores autem non magni denique refert,  
Dum memor auspiciis cuiusquam cuncta Deorum  
Aggrediare. Jovis neque enim nisi rite vocato  
Numine fas quicquam ordiri mortalibus altum:  
Nec sat opem implorare semel, Musasque ciere,  
Sed quoties veluti scopuli durissima dictu  
Objiciunt sese tibi non superanda labore  
Mortali, diuos toties orare licebit.  
Incipiens odium fugito, facilesque legentum  
Nil tumidus demulce animos, nec grandia iam tum  
Conuenit, aut nimium cultum ostentantia fari  
Omnia, sed nudis prope erit fas promere verbis.  
Ne si magna sones, cum nondum ad prælia ventum,  
Deficias medio irrifus certamine, cum res  
Postulat ingentes animos, viresque valentes.

X

Prinç

Principiis potius semper majora sequantur,  
Protinus illectas succende cupidine mentes,  
Et studium lectorum animis innecte legendi.  
40 Jam vero cum rem propones, nomine nunquam  
Prodere conveniet manifesto, semper opertis  
Indiciis, longe & verborum ambage petita  
Significant, umbraque obducunt inde tamen ceu  
Sublustri è nebula rerum tralucet imago  
45 Clarius, & certis datur omnia cernere signis.  
Hinc si dura mihi passus dicendus Ulysses,  
Non illum vero memorabo nomine, sed qui  
Et mores hominum multorum vidit, & urbes  
Naufragus eversæ post sæva incendia Trojæ.  
50 Addam alia angustis complectens omnia dictis.  
Ergo age quæ vates servandi cura fatiget  
Ordinis intentos operi, cum carmine aperto  
Rem tempus narrare, loco vt disposita decenti  
Omnia sint opere in toto, nec meta laborum  
55 Usquam diffideat ingressibus ultima primis:  
Principio invigilant non expectata legenti  
Promere, suspensosq; animos novitate tenere,  
Atque per ambages seriem deducere rerum,  
Nec quacunque viam suadet res gesta, sequuntur.  
60 Plerumque à mediis arrepto tempore fari  
Incipiunt, ubi facta vident jam carmine digna.  
Inde minutatim gestarum ad limina rerum  
Tendentes prima repetunt ab origine factum.  
Hoc faciunt, operum primo ne in limine lector  
65 Hæreat ignarusque viæ, incertusque laborum.  
Namque ubi eum metam jam tum statuere sub ipsa  
Lætior ingreditur spe mentem arrectus mani,  
Dum putat exigui finem prope adesse laboris,  
Sed portus quos ante oculos habet usque propinquos  
70 Approperans, jamjamque tenet, similisque tenenti  
Longa procul longo via dividit invia tractu  
Flectendi retro cursus, via plurima eunti  
Restat adhuc, multumque illi maris æquor arandum  
Haud sapiens quisquam annales ceu congerat, Iliu

Inche

Inchoët excidium veteri pastoris ab usque  
Iudicio memorans ex ordine singula quicquid  
Ad Trojam Argolicis cessatum est Hectore duro,  
Conveniet potius prope finem prælia tanta  
Ordiri, atque graves iras de virgine rapta  
Aversi Aeacidæ præmittere, tum fera bella  
Confurgunt, tum pleni amnes Danaümque Prygumque  
Xanthusque, Simoisque, & inundant sanguine fossæ.  
Haud tamen interea quæ præcessere silendum,  
Aulide jurantes Danaos, vectas que per æquor  
Mille rates, raptusque Helenes, & conjugis iras,  
Quæque novem Troja est annos perpeffa priores.  
Atque etiam in patriam si quis deducere adortus  
Errantem Laertiadem post Pergama capta,  
Non illum Idæo solventem è littore classem  
Cum sociis primum memoret, Ciconesque subactos,  
Sed jam tum Ogygiam delatum sistat ad alta  
Virginis amissis sociis Atlantidos antra,  
Exin post varios Phæacum in regna labores  
Inferat, hic positus demum ipse miserrima mensis,  
Erroresque suos narret, casusque suorum.  
Ante tamen si gesta canunt, ab origine causas  
Expediunt, quis dehinc status, aut quæ tempora rerum.  
Primus at ille labor versu tenuisse legentem  
Suspensum, incertumque diu, qui denique rerum  
Eventus maneant, quo tandem durus Achilles  
Munere placatus regi rursus induat arma  
In Teucros, cujusve Dei Laërtius heros  
Auxilio Polypheme tuis evadat ab antris,  
Lectores cupidi expectant, durantque volentes,  
Nec perferre negant superest quodcunque laborum,  
Nec licet seffos somnus gravis avocet artus,  
Aut epulis placanda fames, Cererisque libido,  
Hoc studium, hanc operam sero dimittimus ægri.  
Nonne vides ut sæpe aliquis nimis arte superbit:  
Improbis, & captis animis illudere gaudet.  
Nunc huc, deinde huc mentes deducit hiantes,  
Nunc suspenditque diu miseros, torquetque legentes?

) ( 2

Ille

Ille quidem si te magnum certamen Atridae,  
 Et Paridis multo promissum carmine nuper  
 115 Expectare avidum, saevaque cupidine captum  
 Senserit, usque moras trahet ultro, & differet arma;  
 Dum celsa Priamo, patribusque è turre Lacæna  
 Nomine quemque suo reges ostendit Achivos.  
 Ipsa procos etiam ut jus sit certare sagittis  
 120 Penelope optatas promittens callida tædas  
 Victori, per quanta moræ dispendia mentes  
 Suspensas trahet ante, viri quam proferet arcum  
 Thesauris clausum antiquis, penitusque repositum?  
 Haut tamen omnino incertum metam usque sub ipsa  
 125 Exactorum operum lectorem in nube relinquunt.  
 Sed rerum eventus nonnulli sæpe canendo  
 Indiciis porro ostendunt in luce maligna,  
 Sublustrique aliquid dant cernere noctis in umbra.  
 Hinc Pater Aeneam, multique instantia vates  
 130 Fata docent Latio bella, horrida bella manere,  
 Atque alium partum Trojanis rebus Achillem.  
 Spem tamen incendunt animo, firmantque labantem  
 Spondentes meliora, & res in fine quietas.  
 Ipse quoque agnovit per se, cum in limine belli  
 135 Navibus egressus turmas invasit agrestes,  
 Atque (omen pugnae) prostravit marte Latinos  
 Occiso, ante alios qui sese objecerat, hoste.  
 Fata Menœtiades etiam prædixerat olim  
 Victori moriens majori instare sub hoste,  
 140 Quamvis haud fuerit res credita, tu quoque Turne  
 Prævidisse tuos poteras heu perditæ casus  
 Longe ante exitium, cum crebro obscæna volucris  
 Per clypeum, perque ora volans stridentibus alis  
 Omnem turbavit mentem, admonuitque futuri.  
 145 Hinc tibi tempus erit, magno cum optaveris emptum  
 Intactum Pallanta, & cum spolia aurea balthei  
 Oderis, atque tibi haud stabit victoria parvo.  
 Nam juvat hæc ipsos inter præscisse legentes.  
 Quamvis sint & adhuc confusa, & nubila porro,  
 150 Haut aliter longinqua petit qui forte viator

Me

Mœnia, si positas altis in collibus arces  
 Nunc etiam dubias oculis videt, incipit ultro  
 Latior ire viam, placidumq; urgere laborem.  
 Quam cum nusquam ullæ cernuntur quas adit arces,  
 Obscurum sed iter tendit conuallibus imis. 155  
 Tuque ideo nisi mente prius, nisi pectore toto  
 Crebra agites quodcumque canis tecumq; premendo  
 Totum opus ædifices, iterumq; iterumq; retractes,  
 Laudatum alterius frustra mirabere carmen.  
 Ne te fors inopina regat, casusq; labantem, 160  
 Omnia consiliis provisâ, animoq; volenti  
 Certus age, ac semper nutu rationis eant res.  
 Quandoquidem sæpe incerti huc illucq; vagamur,  
 Inq; alia ex aliis inuiti illabimur orsa,  
 Dum multa ac varians animis sententia surgit, 165  
 Sæpe vides primis ut quidam longius orsis,  
 Digrediuntur, & obliti quasi cœpta priora  
 Longe aliis hærent nulla sermonibus arte,  
 Et longo peragrant tractus aliena canentes,  
 Ac velut in patriam peregrina si quis ab ora 170  
 Ire cupit post exilium, durosq; labores,  
 Ille tamen recto non qua via tramite ducit,  
 Carpit iter, sed nunc vagus hac, nunc errat & illac,  
 Undique dum studio fontes invisit inani,  
 Fontesq; fluvijsq; & amænos frigore lucos, 175  
 Nam quid opus gemmis armatos pingere currus,  
 Multa superq; rotas, super axes multa morari,  
 Tum, cum bella manus poscunt, atque arma fremit Mars?  
 Nec si quem indecoremque animi, pugnasq; perosum  
 Egregios, inter memoras heroas in armis 180  
 Castra sequi, cupidi expectant audire legentes  
 Qua facie, quibus ille humeris, qualive capillo  
 Incedat, captusne oculo, an pes claudicet alter,  
 Aut longo vertex ductu consurgat acutus, 185  
 Ordine cuncta, aliud quasi nil tibi restet agendum.  
 Aptius Ausonius Drances, cui frigida bello  
 Dextra quidem, sed consiliis non futilis auctor,  
 Dives opum, pollens lingua & popularibus auris.

- Multa tamen Graja fert indulgentia lingvæ,  
190 Quæ nostros minus addeceant graviora sequentes.  
Quid tibi nonnullas arteis, studiumque minorum  
Indignum referam? sunt qui ut se plurima nosse  
Ostentent, pateatque suarum opulencia rerum,  
Quicquid opum congesserunt, sine more, sine arte:  
195 Irrisi effundunt, & versibus omnia acervant,  
Præcipue si quid summotum, si quid opertum,  
Atque parum vulgi notum auribus, aut radiantis  
De cœli arcana ratione, Deumve remota  
Natura, aut animæ obscuro impenetrabilis ortu.  
200 Sæpe etiam accumulunt antiqua exempla virorum  
(Carminis ingratum genus) hinc atque inde petita  
Quamvis sæpe illis tempusque, locusque repugnet.  
Ne pueri ne talem animis inducite morem;  
Nec vos decipiat laudis tam dira cupido.  
205 Haud sum animi dubius magnos memorare poetas.  
Interdum Solisque vias, Lunæque labores,  
Astrorumque ortus, qua vi tumida æquora surgant,  
Unde tremor terris, quamvis illi orsa sequantur  
Longe alia, aut duri cantantes prælia Martis,  
210 Aut terræ mores varios, cultusque decentes.  
At prius invenere locum, dein tempore capto  
Talia subjiciunt parci, nec sponte videntur  
Fari ea, rem credas hoc ipsam poscere: ita astum  
Dissimulant, aditusque petunt super omnia molles.  
215 Cur pater Anchises natum opportuna rogantem  
Non doceat, rursusne animæ semel æthere cassæ  
Ad cœlum redeant, blandique ad luminis auras?  
Igneus anne ollis vigor, & cœlestis origo  
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant?  
220 Quandoquidem ut varium sit opus (namque inde voluptas  
Grata venit) rebus non usque hærebis in iisdem.  
Verum ubi vis animis variis succurrere fessis,  
Ingredierisque novas facies, rerumque figuras,  
Paulatim capto primis delabere coeptis.  
225 Tempore, nec positis insit violentia rebus.  
Omnia sponte sua veniant, lateatque vagandi

Dulcis



Dulcis amor, cunctamque potens labor oeculat artem.  
 Sic olim Aenae venturi haud inscius ævi  
 Res Italium in clypeo, Romanorumque triumphos  
 Fecerat ignipotens, pugnataque in ordine bella, 230  
 Stirpis ab Ascanio quondam genus omne futurum.  
 Tum si quis Latio cretus de sanguine vates,  
 Prosequitur varias oras, moresque locorum,  
 Medosque, Æthiopasque & dites arboris Indos,  
 Immemor ille nimis patriæ, oblitusve suorum, 235  
 Si non Italiæ laudes æquaverit astris,  
 Cui neque Medorum silvæ neque Bactra, neque Indi,  
 Totaque thuriferis Panchaja certet arenis.  
 Quare etiam egregii vates ego carmina vestra  
 Haud equidem arguerim, qui pectora fessa legentum 240  
 Interdum, atque aures recreatis carmine dulci.  
 Non ego post Celei crates, post tribula dicta,  
 Rastraque, plaustraque, & inflexo cum vomere aratra  
 Addubitem flere extincti miserabile funus,  
 Romani ducis, aut ruris laudare quietem 245  
 Post vires dictas Bacchi, & silvestria dona.  
 Vidi etiam qui jam perfecto munere longam  
 Subjecere moram extremo sub fine vagantes  
 Exactorum operum, vacua dum carmina musa  
 In longum traherent, [cujus dulcedine mira 250  
 Fessi animi cuperent iterumque iterumque redire.  
 Me nulla idcirco quiret vis sistere, quin post  
 Naturas & apum, dictas, & liquida mella  
 Tristis Aristæi questus, monitusque parentis  
 Prosequerer dulci sermone, & Protea vinctum 255  
 Addam Threicii carmen miserabile vatis.  
 Qualis populea queritur Philomela sub umbra,  
 Ut Rhodope, ut Pangæa fleant, Rhæsi ut domus alta  
 Atque Getæ, atque Hebrus, & Actias Orithyia:  
 Non aliam ob causam reges qui in prælia euntes 260  
 Dinumerant, populosque moram traxere canentes  
 Aut Ligurum regi, ob causam Phaëtontis amati  
 Dum gemit, & mœstum musa solatur amorem,  
 In silvis cano natas in corpore plumas,

- 165 Aut rursum Hippolytum superas venisse sub auras  
Pæoniis revocatum herbis, & amore Dianæ,  
Nec vero interea quæ cuique insignia, quæ arma  
Prætereunt, pingunt clypeos, atque Hercule pulchro  
Pulcher Aventinus satus olim insigne paternum  
270 Centum angves, cinctamque gerit serpentibus Hydram.  
Sæpe etiam loca amæna canant, & frigida Tempe.  
Nunc variis pingunt cum floribus auricomum ver,  
Nunc virides liquidis inducunt fontibus umbras,  
Crebraque fluviorum in ripis spatiantur opacis,  
275 Aut Veneti Eridani, aut Ætoli Acheloi  
Addunt & Panas, Faunos, Dryadasque puellas,  
Et centum æquoreas Nereo genitore sorores.  
Sæpe tamen memorandum inter ludicra memento  
Permiscere aliquid, breviter mortalia corda  
280 Quod moveat, tangens humanæ commoda vitæ,  
Quodque olim jubeant natos meminisse parentes.  
At non exiguis etiam te insistere rebus  
Abnuerim, si magna voles componere parvis,  
Aut apibus Tyrios, aut Troja ex urbe profectos.  
285 Formicis, Libycum properant dum linquere littus.  
Sed non Ausonii recte fœdissima musca  
Militis æquarit numerum, cum plurima mulctram  
Pervolitat, neque enim in Latio magno ore sonanti.  
Arma, ducesque decet tam viles decidere in res.  
290 Nec dictis erit ullus honos, si cum actus ab urbe  
Daunius hostili Teucris urgentibus heros  
Vix pugna absistit, similis dicetur a fello,  
Quem pueri lætopascentem pingvi in agro  
Ordea stipitibus duris, detrudere tendunt  
295 Instantes, quatiuntque sudas per terga, per armos.  
Ille autem campo vix cedere, & inter eundem  
Sæpe hic atque illic avidis insistere malis.  
Omnia conveniunt, rerumque simillima imago est.  
Credo equidem, sed turpe pecus, nec Turnus a fellum  
300 Turnus avis, a avisque potens dignabitur heros.  
Aptius hanc speciem referat Leo, quem neque terga  
Ira dare, aut virtus patitur, neque sufficit unus.

Ten

Tendere tot contra, relisque obstare sequentem,  
Hoc quoque non studiis nobis levioribus instat  
Curandum, ut quando non semper vera profamur 308  
Fingentes, saltem sint illa simillima veris.

Vidi aliquos, qui cum Glaucō medio æquore belli  
Tydides ferus occurrit, vix credere possunt  
Tot traxisse moras longis sermonibus usos  
Inter sese ambos, dum feruent omnia cæde. 310

Alter enim diri narrat fera fata Lycurgi,  
Crimine damnati falso alter Bellerophontis  
Pacta refert, magna domitam virtute Chimæram,  
Et victos pariter Solymos, & Amazonas armis.  
Nam quæ multa canunt ficta & non credita vates, 315

Dulcia quo vacuas teneant mendacia mentes,  
Illis nulla fides, quam nec sibi denique aperti  
Exposcunt, nec dissimulant, licet omnia obumbrent  
Relligione Deum, quæ non credenda profantur.

Idcirco solis perhibent armenta locuta  
Mortua, & in veribus Vulcano tosta columnis,  
Ut minus acris equos itidem miremur Achillis.  
Verbaq; veliferas rostris fudisse carinas, 320

Omnia quæ porta veniunt insomnia eburna,  
Disce etiam pulchri tibi si cura ordinis ulla est,  
Res tantum semel effari, repetita bis aures  
Ferre negant, subeunt fessas fastidia mentes. 325

Quanquam etiam hic nostris cernes differre Pelasgos.  
Nam tibi non referent semel illi somnia Atridæ.  
Nec saterit, si rettulerint quid fortis Achilles. 330

Mente dolens Danaum sese subduxerit armis,  
Ipse iterum Æacides nisi solo in littore ponti  
Flens eadem æquoreæ narraverit omnia matri,  
Quin etiam reges cum dant mandata ferenda, 335

Cuncta canunt prius ipsi, eadem mox carmine eodem  
Missi oratores repetunt nihil ordine verso,  
Non sic Ausonius Venulus, legatus ab Arpis  
Cum redit Ætoli referens responsa tyranni.

Altum aliis assurgat opus, tu nocte dieq;  
Exiguum meditator, ubi sint omnia culta, 340  
Et

Et visenda novis iterumq; iterumq; figuris.  
Quod si longarum cordi magis ampla viarum  
Sunt spatia, angustis cum res tibi finibus arcta  
In longum trahito arte, viae tibi mille trahendi,  
345 Mille modi nam ficta potest multa addere veris,  
Et patere hinc illinc variarum semina rerum.  
Nonne vides, ut nostra Deos in praelia ducant,  
Hos Teucris, alios Danais socia arma ferentes.  
Certantesque inter se odiis, donec pater ipse  
350 Concilium vocet, atque ingentes molliat iras?  
Cum secura tamen penitus natura Deorum  
Degat, & aspectu nostro summotam quiescat.  
Addunt infernasque domos regna invia vivis.  
Tartareosque lacus, Ditemque, & Erinnyas atras,  
355 Tum volucrum captant cantus, atque omnia pennae.  
Saepe etiam hospitibus convivia laeta receptis,  
Regalesque canunt epulas, ubi multa repostis.  
Narrantur dapibus vario sermone vicissim,  
Nunc ludos celebrant magnorum ad busta virorum,  
360 Annua nunc patriis peragunt Diis sacra periclo  
Servati quondam, laudesque ad sidera tollunt,  
Aut Phœbi monstro ingenti Pythone perempto,  
Aut magni Alcidae, Cacus ut videre jacentem.  
Rege sub Eurystheo tulerit quos ille labores,  
365 Alterni repetunt cantu super, omnia Caci  
Speluncam adjiciunt, spirantemque ignibus ipsum.  
An memorem, quandoque omnes intendere nervos  
Cum libuit, verbisque ipsam rem aequare canendo,  
Seu dicenda feri tempestas horrida ponti,  
370 Ventorum & rabies, fractaeque ad saxa carinae  
Aut Siculo angusto, aut impacato Euxino?  
Sive coorta repente lues, cum multa ferarum  
Corpora, multa hominum letho data, sive Sicana  
Dicendum quantis terra tonet Aetna ruinis,  
375 Prorumpens atram caeli usque ad sidera nubem  
Turbine fumantem piceo, & candente favilla.  
Vidisti cum bella canunt horrentia & arma  
Arma fremunt, miscentque equitum, peditumque ruinas;

Ante

Ante oculos Martis sese offert tristis imago,  
 Non tantum ut dici videantur, sed fieri res: 380  
 Unde ipsis nomen Graji fecere poëtis,  
 Armorum fragor audiri gemitusque cadentum,  
 Cædentumque ictus, & inania vota precantem.  
 Quis quoque, cum captas evoluunt hostibus, urbes  
 Temperet à lacrymis? tectorum ad culmina sævas. 385  
 Ire faces, passimque domos involvere flammæ.  
 Cernere erit, trepidosque senes, puerosque parentes.  
 Amplexos, flentesque ipsas ad sidera matres.  
 Tollentes clamorem hostes interque, suosque,  
 Abstractasque nurus adytis, arisque Deorum 390  
 Et crimen laniare, & pectora tundere palmis,  
 Hos fugere, aut illos ingentem abducere prædam,  
 Perque domos, perque alta ruunt delubra Deorum,  
 Atque huc, atque illuc tota discurretur urbe.  
 Quid cum animis sacer est furor additus, atque potens vis? 395  
 Nam variant species animorum, & pectora nostra  
 Nunc hos nunc illos multos discrimine motus.  
 Concipiunt, seu quod cœli mutatur in horas.  
 Tempestas hominumque simul quoque pectora mutant,  
 Seu quia non iisdem respondent sæpe labore 400  
 Sensus effecti, atque animus cum corpore languet;  
 Seu quia curarum interdum, vacuique doloris,  
 Interdum tristes cæco intus tundimur æstu.  
 Dii potius nostris ardorem huc mentibus addunt,  
 Dii potius, felixque ideo qui tempore quivit, 405  
 Adventumque Dei, & sacrum expectare calorem,  
 Paulisperque operi posito subducere mentem,  
 Mutati donec redeat clementia cœli.  
 Sponte sua veniet justum (ne accersito) tempus.  
 Interdum, & silvis frondes, & fontibus humor 410  
 Desunt, nec victi semper cava flumina ripis.  
 Plena fluunt, nec temper agros ver pingit apricos.  
 Sors eadem incertis contingit sæpe poëtis.  
 Interdum exhaustæ languent ad carmina vires,  
 Absumptusque vigor, studiorumque immemor est mens 415  
 Torpescunt lenius, circum præcordia sanguis.

Sat

Stat gelidus, credas penitus migrasse Camœnas  
 Notaq; nunquam ipsum: rediturum in pectora Phœbum,  
 Nil adeo Musæ, nil subvenit auctor Apollo.  
 420 Ah quoties aliquis frustra conveta retentat  
 Munera: nec cernit cœlum se tendere contra,  
 Adversosque Deos atque implacabile numen?  
 Quidam autem inventus, qui sæpe reduceret auras  
 Optatas veterum cantando carmina vatum.  
 425 Paulatimque animo blandum invitaret amorem,  
 Donec collectæ vires, animique resecti,  
 Et rediit vigor ille, velut post nubila, & imbres  
 Sol micat æthereus, unde hæc tam clara repente  
 Tempestas; Deus ecce Deus jam corda fatigat,  
 430 Altius insinuat venis, penitusque per artus  
 Diditur, atque faces sævas sub pectore versat.  
 Nec se jam capit acer agens calor, igneaque intus  
 Vis sævit, totoque agitatur corpore numen.  
 Ille autem exultans jactat jam non sua verba,  
 435 Oblitusq; hominum, mirum, sonat, haut potis ignem  
 Excutere, invitum miratur se ire, rapitque  
 Præcipitem te Phœbe vocans, te Phœbe prementem  
 Vociferans plenusque Deo stimulisq; subactus  
 Haud placidis, non ille dapum, non ille quietis,  
 440 Aut somni memor hanc potis est deponere curam,  
 Sæpe etiam in somnismemores Phœbëia versant  
 Munera, & invenit quidam qui sæpe sopore  
 In medio musis cecinere, & Apolline digna.  
 Tantus amor famæ, præsentis tanta Dei vis.  
 445 Ne tamen ah nimium puer ô ne fide color,  
 Non te fortuna semper permittimus uti,  
 Præsentique aura, sævum dum pectore numen  
 Insidet ac potius ratioq; & cura resistat.  
 Fræno siste furentem animum, & sub signa vocato  
 450 Et premere, & laxas scito dare cautus habenas.  
 Atque ideo semper tunc expectare jubemus.  
 Dum fuerint placati animi, compressas & omnis  
 Impetus hic recolens sedato corde revise  
 Omnia, quæ cæcus menti subjecerit ardor.

Præte-

Præterea haud lateat te nil conarier artem, 455  
 Naturam nisi ut assimulet, propiusque sequatur  
 Hanc unam vates sibi propolueret magistram,  
 Quicquid agunt, hujus semper vestigia servant.  
 Hinc varios moresque hominum, moresque animantum  
 Aut stadia imparibus divisa ætatibus apta 460  
 Effingunt faciem verborum, & imagine reddunt,  
 Quæ tardosque senes deceant, juvenesque virentes,  
 Fœmineumque genus, quantum quoque rura colenti  
 Aut famulo distet regnum alto è sanguine cretus.  
 Nam mihi non placeat teneros si sit gravis annos 465  
 Telemachus supra, senior si Nestor inani  
 Gaudeat & ludo, & canibus, pictisque pharetris,  
 Et quoniam in nostro multi persæpe loquuntur  
 Carmine, verba illis pro conditione virorum  
 Aut rerum damus, & proprii tribuuntur honores, 470  
 Cuique suus, seu mas, seu fœmina, sive Deus sit,  
 Semper enim summus divam pater atque hominum rex  
 Ipse in concilio fatur, si forte coorta  
 Seditio, paucis, at non Venus aurea contra  
 Pauca refert Teucrum indignos miserata labores. 475  
 Ingreditur furiis, atque alta silentia rumpit  
 Acta furore gravi Juno, ac fœta usque querelis,  
 Cumque etiam juveni gliscat violentia major,  
 Ardens ac virtus, animusque in pectore præsens,  
 Nulla mora in Turno, nec dicta animosa retractat 480  
 Stat conferre manum, & certamine provocat hostem  
 Desertorem Asiæ: verum quantum ille feroci  
 Virtute exuperat, tanto est impensius æquum  
 Et pietate gravem, & sedato corde Latinum  
 Consulere, atque omnes metuentem expendere casus. 485  
 Multum etiam intererit, Didone irata loquatur  
 An pacato animo, Lybicas si relinquere terras  
 Trojanus paret, & desertum fallere amorem,  
 Sæviet, ac tota passim bacchabitur urbe  
 Mentis inops, immanis, atrox verba aspera rumpet, 490  
 Confusasque dabit voces, incertaque & anceps  
 Quæ quibus ante ferat, quantum ah distabit ab illa  
 Didonæ

Didone, excepit Teucros quæ nuper egentes.  
 Solvere corde metum, atque jubens secludere curas,  
 495 Invitasque suis vellent considerare regnis?  
 Nec te oratores pigeat, artisque magistros  
 Consuluisse, Sinon Phrygios quo fallere possit  
 Arte, dolis quocunque animos impellere doctus,  
 Quove tenere queat Grajos fandi auctor Ulysses  
 500 Stante domum Troja tandem discedere certos.  
 Quid tibi nunc dulcem præ cunctis Nestora dicam,  
 Qui toties inter primores Argivorum  
 Ingentes potuit verbis componere lites,  
 Et mulcere animos, & mollia fingere corda?  
 505 Artibus his certe Cytherea instructa dolisque  
 Arma rogat nato genitrix, & adultera læsum  
 Vulcanum alloquitur, dictisque aspirat amorem;  
 Nam causas petit ex alto indeprensa, virique  
 Circuit occulta verborum indagine mentem.  
 510 Discitur hinc & enim sensus, mentesque legentum  
 Flectere, diversosque animis motus dare, ut illis  
 Imperet arte potens (dictum mirabile) vates.  
 Nam semper seu læta canat, seu tristia mærens  
 Affectas implet tacita dulcedine mentes.  
 515 Quem non Threicii quondam fors aspera vatis  
 Molliat, amissam dum solo in littore secum,  
 Eurydice, solans ægrum testudine amorem  
 Te, veniente die, te decedente vocaret?  
 Quid? puer Eurialus cum pulchros volvitur artus  
 520 Ah dolor, inque humeros lapsa cervice recumbens  
 Langvescit moriens, ceu flos succitus aratro,  
 Ardet adire animus lectori, & currere in ipsum  
 Volscentem, puerique manum supponere mento  
 Labenti, ac largum frustra prohibere cruorem  
 525 Purpureo niveum signantem flumine pectus.  
 Postremo, tibi si qua instant dicenda, ruborem  
 Quæ tenerum incuterent Musis adaperata, chorisque  
 Virgineis, molli vel præterlabere tactu  
 Dissimulans, vel verte alio, & rem suffice fictam.  
 530 Si pater omnipotens tonitru cælum omne ciebit,

Spe.



Speluncam Dido dux & Trojanus eandem  
Deveniant, pudor ulterius nihil addere curet.  
Nam sat erit, tellus quod prima, & conscius æther  
Connubii dent signum, ululentque in vertice Nymphæ,  
Neve aliis impar nimium, ne Troilus armis 535  
Ah puer infelix facito concurrat Achilli,  
Quam quibus in Libyco conspexit littore pictum  
Illum Anchisiades heros, dum victus anhelis  
Fertur equis, curruque hæret resupinus inani,  
Nec pueri veros congressus dicere cures. 540  
Quid deceat, quid non, tibi nostri ostendere possunt.  
Inventa ex aliis disce, & te plurima Achivos  
Consulere hortamur veteres, Argivaque regna  
Explorare oculis, & opimam avertere gazam  
In Latium, atque domum lætum spolia ampla referre. 545  
Haud minor est adeo virtus, si te audit Apollo,  
Inventa Argivum in patriam convertere vocem,  
Quam si tute aliquid intactum inveneris ante.  
Aspice ut insignis peregrino incedat in auro  
Fatidicæ Mantus & Minci filius annis, 550  
Fulgeat ut magni exuvias indutus Homeri,  
Nec pudeat egregias arteis ostenderit, esto,  
Græcia radiderit Latio præclara reperta,  
Dum post in melius aliunde accepta Latini  
Omnia rettulerint, dum longem maxima Roma 555  
Ut belli studiis, ita doctis artibus omnes,  
Quot Sol cunque videt terrarum, anteiverit urbes,  
Dum Romæ indigetes, Trojæ tuque auctor Apollo,  
Unde genus nostrum cœli se tollit ad astra  
Hanc saltem auferri laudem prohibete Latinis. 560  
Artibus emineat semper studiisque Minervæ  
Italia, & gentes doceat pulcherrima Roma,  
Quandoquidem armorum penitus fortuna recessit,  
Tanta Italos inter crevit discordia reges.  
Ipsi nos inter sævos distringimus enses, 565  
Nec patriam pudet externis aperire tyrannis;  
Spes tamen Italiæ præstratæ affulserat ingens  
Nuper, & egregiis animos crexerat aulis.

Heu

- Heu frustra, invidiæ laudi fors læva Latinæ  
 570 Nec dum facta malis Italûm exaturata quierunt.  
 Jam gentes longe positæ trepidare, ducesq;  
 Externi, jam dives Arabs, jam Nilus, & Indus  
 Audierat longe Tusci decora alta Leonis,  
 Audierant Medycumq; genus, stirpemque Deorum.  
 575 Jam tum ille egregias curas acciverat ardens  
 Pro patriæ decore, pro libertate sepulta  
 Antiquæ Ausoniæ germano fretus Julo,  
 Qui cum partitus curarum ingentia semper  
 Pondera commissas rerum tractabat habenas,  
 580 Idem regnatorq; hominum, divûmque sacerdos,  
 Jamque illum Europæ reges, gensque omnis in unum  
 Conversi que oculos, conversiq; ora tenebant.  
 Jamq; duces animis illum concordibus omnes  
 Velle sequi trepidos in Turcas arma parantem.  
 585 Illum quadrijugo inuectum per mœnia curru  
 Roma triumphato vidisses protinus orbe.  
 Illum Tybri pater lætanti spumeus alveo  
 Exciperes Tuscus Tuscum, veheresque per undas  
 Miratus habitusque novos, hominumque figuras.  
 590 Issent post currus capti longo ordine reges;  
 Oblitusque minas minor iret barbarus hostis,  
 Qui victis Solymis nunc, atque Oriente subacto  
 Exultat fidens, orbisq; affectat habenas  
 Efferus, atque Italæ iam iam (scelus) imminet oræ.  
 595 Visendi studio passim Romana iuventus  
 Per fora, perque vias festa discurreret vrbe.  
 Ipse suos folio fulgens pater aureus alto  
 Aspiceret ciues longo post tempore visos,  
 Barbaricumque aurum, prædæq; iuberet acervos,  
 600 Sacratæ adytis, penitusque alta arce reponi,  
 Verùm heu (Dii vestrum crimen) spes tanta repente  
 Italia absumpta, ac penitus fiducia cessit.  
 Egregius moriens heros secum omnia vertit.



# M. HIERONYMI VIDÆ POETICORUM

## LIBER III.

**N**unc autem linguæ studium moremque loquendi,  
Quem vates, Musæque probent, atque auctor Apollo  
Expediam, curam extremam, finemque laborum.  
Discendum indicia, & verborum lumina quæ sint  
Munere Pieridum lustrandis addita rebus. 5  
Ne te opere incepto deterreat ardua meta,  
Audendum puer, atque invicto pectore agendum.  
Jam te Pierides summa en de rupe propinquum  
Voce vocant, viridique ostentant fronte coronam  
Victori, atque animo stimulos hortatibus addunt. 10  
Jamque rosas calathis spargunt per nubila plenis  
Desuper, & florum placido te plurima nimbo  
Tempestat operit, gratumque effusus odorem  
Ambrosiæ liquor aspirat divina voluptas,  
Verborum imprimis tenebras fuge, nubilaque atra. 15  
Nam neque (si tantum fas credere) defuit olim,  
Qui lumen jucundum ultro, lucemque perosus  
Obscuræ nebulæ se circumfudit amictu.  
Tantus amor noctis, latebræ tam dira cupido.  
Ille ego sim, cui Pierides dent carmina Musæ 20  
Lumine clara suo, externæ nihil indiga lucis,  
Nec tamen id votis optandum denique magnis  
Ipse volens per te poteris, vis dædala fandi  
Tot se adeo in facies, tot se convertit in ora,  
Mille trahens varia secum ratione colores, 25  
Mille modis aperire datur. mentisque latebras,  
Quisque latent tacito arcani sub pectore motus.  
Si tibi dum trepidas, non hac successerit, & lux  
Non datur hinc, te verte aliò, lumenque require  
Nunc hâc, nunc illâc, donec diffulserit ultro, 30

X

Clas

Claraque tempestas cœlo radiarit aperto.  
 Quin etiam angustis si non urgebere rebus:  
 Cum fandi tibi mille viæ, tibi mille figuræ  
 Occurrent, tu mille vias, tu mille figuras,  
 35 Nunc hanc, nunc aliam ingredi, & mutare memento,  
 Jamque hos, jamque alios haud segnis sumere vultus.  
 Nempe inde illectas aures immensa voluptas  
 Detinet, & dulci pertentat pectora motu.  
 Ergo omnem curam impendant, ut cernere nusquam  
 40 Sit formas similes naturæ exempla sequuti,  
 Dissimili quòd sint facie, quæcunque sub astris  
 Vitales carpunt auras, genus omne ferarum,  
 Atque hominum pictæ volucres, mutæque natantes.  
 Nonne vides verbis ut veris sæpe relictis  
 45 Accersant simulata, aliundeque nomina porro  
 Transportent, aptentque aliis ea rebus, ut ipsæ  
 Exuviasque novas, res, insolitosque colores  
 Iudutæ sæpe externi mirentur amictus,  
 Unde illi, lætæque aliena luce fruantur,  
 50 Mutatoque habitu, nec jam sua nomina mallent?  
 Sæpe ideò cum bella canunt, incendia credas  
 Cernere, diluviumque ingens surgentibus undis,  
 Contra etiam Martis pugnas imitabitur ignis,  
 Cum furit accensis acies Vulcania campis,  
 55 Nec turbato oritur quondam minor æquore pugna  
 Confligunt animosi Euri certamine vasto,  
 Inter se, pugnantque adversis molibus undæ,  
 Usque adeò passim sua res insignia lætæ,  
 Permutantque, juvantque vicissim, & mutua sese  
 60 Altera in alterius transformat protinus ora.  
 Tum specie capti gaudent spectare legentes.  
 Num diversa simul datur è re cernere eadem  
 Multarum simulacra animo subeuntia rerum.  
 Ceu cum fortè olim placidi liquidissima ponti  
 65 Æquora vicina spectat de rupe viator,  
 Tantum illi subjecta oculis est mobilis unda.  
 Ille tamen sylvas, interque virentia prata

Inspic

Insp  
 Cun  
 Nor  
 Nur  
 Div  
 Res  
 Sple  
 Ver  
 Hur  
 Cœl  
 Pier  
 Atq  
 Illæ  
 Imm  
 Et se  
 Coll  
 Nec  
 Veru  
 Præc  
 Seu  
 Seu  
 Fauc  
 Qui  
 Exer  
 Incip  
 Prata  
 Han  
 Intu  
 Qui  
 Fas  
 Paula  
 Quo  
 Postu  
 Siche  
 Vitar  
 Pone  
 Nunc

Inspiciens miratur, aquæ quæ purior humor  
 Cuncta refert, captosque eludit imagine visus.  
 Non aliter vates nunc huc traducere mentes 70  
 Nunc illuc, animisque legentum apponere gaudet  
 Diversas rerum species, dum tædia vitat,  
 Res humiles ille interea non secius effert,  
 Splendore illustrans alieno, & lumine vestit,  
 Verborumque simul vitat dispendia parcus. 75  
 Hunc fandi morem (si vera audivimus) ipsi  
 Cœlicolæ exercent cœli in penetralibus altis,  
 Pieridum chorus in terras quem detulit olim,  
 Atque homines docuere, Deum præclara reperta.  
 Illæ etenim Jovis ætherea dicuntur in aula 80  
 Immixtæ superis festas agitare choreas,  
 Et semper canere alternæ, Phœbique fruuntur  
 Colloquio, vatumque inspirant pectora ab alto.  
 Nec tamen haud solis fugit hæc me nota poëtis,  
 Vèrum etiam auctores alii experiuntur, & audent 85  
 Præcipuè orantes causas, fandi que magistri,  
 Seu fontes tendant legum compescere habenis,  
 Seu caros cupiant atris è mortis amicos  
 Faucibus eripere, & defletos reddere luci.  
 Quin etiam agricolas ea fandi nota voluptas 90  
 Exercet, dum læta seges, dum trudere gemmas  
 Incipiunt vites, sitientiaque ætheris imbrem  
 Prata bibant, ridentque satis surgentibus agri.  
 Hanc vulgo speciem propriæ penuria vocis  
 Intulit, indictisque urgens in rebus egestas. 95  
 Quippe ubi se vera ostendebant nomina, nusquam  
 Fas erat hinc atque hinc transferre simillima veris.  
 Paulatim accrevère artes, hominumque libido,  
 Quodque olim usus inops reperit, nunc ipsa voluptas  
 Postulat, hunc addens verborum rebus honorem. 100  
 Sic homines primum venti vis aspera adegit,  
 Vitandique imbres stipulis horrentia tecta  
 Ponere, & infirmi sedem arctam claudere limo.  
 Nunc altæ æratis trabibus, Pariisque columnis

- 105 Regifico surgunt ædes ad sidera luxu.  
 Parcius ista tamen delibant, & minus audent  
 Artifices alti, nec tanta, licentia fandi  
 Cuique datur solis vulgo concessa poëtis.  
 Nempe pedum hi duris cohibentur legibus, & se  
 110 Sponte sua spatiis angusti temporis arctant,  
 Liberior fas campum aliis decurrere apertum.  
 Sacri igitur vates facta, atque infecta canentes  
 Libertate palàm gaudent majore loquendi,  
 Quæstique decent cultus magis, atque colores  
 115 Insoliti, nec erit tanto ars deprensa pudori.  
 Crebrius hi fando gaudent super æthera miris  
 Tollere res ( nec sit fas tantum credere ) dictis.  
 It cœlo clamor, tremit omnis murmure olympus,  
 Nec mora, bis vocem ingeminant, urbisque ruinas,  
 120 Fataque, præliatq;, & sortem execrantur iniquam,  
 O pater, ô patriâ, ô Priami domus inclyta quondam,  
 Clamantes cecidit pro Jupiter Ilion ingens,  
 Quid cùm Neptunum dicunt mare, vina Lyæum,  
 Et Cererem frumenta, patrumque è nomine natos  
 125 Significant, memorantque urbes pro civibus ipsis?  
 Arque ideò timor attonitos cùm invaserit Afros,  
 Africa terribili tremet horrida terra tumultu.  
 Nec deerit tibi pro fluviis, proque omnibus undis  
 Pocula qui pressis Acheloia misceat uvis,  
 130 Ecce autem subitis conversis vocibus ultrò  
 Sæpe aliquem longè absentem, desertaque & antra,  
 Et solos monteis affantur; sæpe salutant  
 Sylvasque, fluviosque & agros, sensuque carentes  
 Speluncas, velut hæc sint responsura vocata,  
 135 Et vos ô vacui compellant nomine saltus.  
 Præterea verbis inimicos addere sensus:  
 Oppositis, dum dissimulant, aliudque videbis  
 Sæpe loqui, atque aliud simulata condere mente.  
 Egregia interea conjux ita nocte suprema  
 140 Deiphobo fidum capiti subduxerat enssem.  
 Nec minus insignis Drances, cum stragis acervos

Tot

Tot dedit, & clavis insigniit arva trophæis.  
 Quid sequar ulterius, quanta dulcedine captas  
 Detineant aures, vocem cum rursus eandem  
 Ingeminant, modò non verborum cogat egestas? 145  
 Pan etiam Arcadia neget hoc si iudice præsens,  
 Pan etiam Arcadia dicam te iudice vanum.  
 Hæc adeò cum sint, cum fas audere poëtis  
 Multa modis multis, tamen observare memento,  
 Si quando haud propriis rem mavis dicere verbis, 150  
 Translatisque aliunde notis, longeque petitis,  
 Non nimiam ostendas, quærendo talia, curam.  
 Namque aliqui exercent vim duram, & rebus iniqui  
 Nativam eripiunt formam indignantibus ipsis.  
 Invitasque jubent alienos sumere vultus. 155  
 Haud magis imprudens mihi erit, & luminis expers,  
 Qui puero ingentes habitus det ferre gigantis,  
 Quam si quis stabula alta lares appellet equinos,  
 Aut crines magnæ genitricis gramina dicat.  
 Præstiterit verò faciem, spolia & sua cuique 160  
 Linquere, & interdum propriis rem prodere verbis,  
 Indiciisque suis, ea sint modò digna Camœnis.  
 Res etiam poteris rebus conferre vicissim,  
 Nominibusque ambas verisque suisque vocare.  
 Quod faciens, fuge verborum dispendia, paucisque 165  
 Includas numeris, unde illa simillima imago  
 Ducitur, & breviter confer, ne fortè priorum  
 Oblitus sermonum aliò traducere mentem,  
 Inque alia ex aliis videare exordia labi.  
 Jamque age verborum qui sit delectus habendus, 170  
 Quæ ratio, nam nec sunt omnia versibus apta,  
 Omnia nec pariter tibi sunt uno ordine habenda.  
 Versibus ipsa etiam divisa & carmina quantum  
 Carminibus distant, tantum distantia verba  
 Sunt etiam inter se, quamvis communia multa 175  
 Interdum invenies versus diffusa per omnes.  
 Multa decent scenam, quæ sunt fugienda canenti  
 Aut Divam laudes, aut Heroum inelyra facta.

- Ergo altè vestigà oculis, aciemque voluta  
180 Verborum Sylva in magna, tum accommoda Musis  
Selige, & insignes vocum depalcere honores,  
Ut nitidus puro versus tibi fulgeat auro.  
Rejice degenerem turbam nil lucis habentem,  
Indecoresque notas, ne sit non digna supellex,  
185 Quí fieri id possit, veterum te semita vatum  
Observata docebit: adi monumenta priorum  
Crebra oculis, animoque legens, & multa voluta.  
Tum quamvis, longè si quis supereminet omnes,  
Virtutem ex illo, ac rationem discere fandi  
190 Te jubeam, cui contendas te reddere semper  
Assimilem, atque habitus gressusque effingere euntis,  
Quantum fata sinunt, & non adversus Apollo.  
Haud tamen interea reliquúm explorare labores  
Abstiteris vatum moneo, suspectaque dicta  
195 Sublegere, & variam excunctis abducere gazam.  
Nec dubitem versus hirsuti sæpe poëtæ  
Suspensus lustrare, & vestigare legendo,  
Sicubi si quædam fortè inter commoda versu  
Dicta mea ostendant, quæ mox melioribus ipse  
200 Auspiciis proprios possim mihi vertere in usus,  
Deterisa prorsus prisca rubigine scabra.  
Flumina sæpe vides immundos turbida limo,  
Haurit aquam tamen inde frequens concursus, & altis  
Important puteis ad pocula desuper illa  
205 Occultis diffusa canalibus influit, omnemque  
Illabens bibulas labem exuit inter arenas.  
Nil adeò incultum, quod non splendescere possit,  
Præcipuè si cura vigil non desit, & usque  
Mente premas, multumque animo tecum ipse volutes.  
210 Atque ideo ex prisca semper quo more loquamur  
Discendum, quorum depalcimur aurea dicta,  
Præcipuumque avidi rerum populamus honorem.  
Aspice ut exuvias, veterumque insignia nobis  
Aptemus rerum accipimus nunc clara reperta:  
215 Nunc seriem atq; animum verborum, verba quoq; ipsa  
Nec

Nec p  
Cum  
Cauti  
Verbo  
Muta  
Mun  
Dicta  
Sæpe  
Omn  
Depr  
Long  
Exer  
Seu  
Et po  
Extor  
Ceu  
Cerni  
Poma  
Prove  
Trans  
In La  
Invitu  
Nec co  
Flexer  
Occid  
Nunq  
Littor  
Ergo a  
Una o  
Infel  
Virib  
Exter  
Fida  
Temp  
Vana  
Haud  
Sæpe



Nec pudet interdum alterius nos ore loquutos.  
 Cum verò cultis moliris furta poëtis,  
 Cautius ingredi, & raptus memor occule versis  
 Verborum indiciis, atque ordine falle legentes  
 Mutato, nova sit facies, nova prorsus imago. 220  
 Munere (nec longum tempus) vix ipse peracto  
 Dicta recognosces veteris mutata poëtæ.  
 Sæpe palàm quidam rapiunt, cupiuntque videri  
 Omnibus intrepidi, ac furto lætantur in ipso  
 Deprensi, seu cum dictis nihil ordiue verso 225  
 Longè alios iisdem sensus mira arte dedere,  
 Exueruntque animos verborum impunè priores,  
 Seu cum certandi priscis succensa libido,  
 Et possessa diu, sed enim malè condita victis  
 Extorquere manu iuvat, in meliusque referre, 230  
 Ceu fata, mutatoque solo felicius olim  
 Cernimus ad cælum translatas surgere plantas.  
 Poma quoque utilius succos oblita priores  
 Proveniunt, sic regna Asiæ, Trojæque penates  
 Transtulit, auspiciis Phrygius melioribus heros 235  
 In Latium, quamvis (nam Divùm fata vocabant)  
 Invitus Phœnissa tuo de littore cessit,  
 Nec connubia læta, nec incepti Hymenæi  
 Flexerunt immitem animum; tu victa dolore  
 Occidis, & curæ vix ipsa in morte relinquunt. 240  
 Nunquam ô Dardaniæ tetigissent vestra carinæ  
 Littora, fors nulli poteras succumbere culpæ,  
 Ergo agite ô mecum securi accingite furtis  
 Una omnes pueri, passimque avertite prædam,  
 Infelix autem (quidam nam sæpè reperti) 245  
 Viribus ipse suis temerè qui filus, & arti,  
 Externæ quasi opis nihil indigus, abnegat audax  
 Fida sequi veterum vestigia, dum sibi præda  
 Temperat heu nimium, atque alienis parcere crevit,  
 Vana superstitio, Phœbi sine numine cura. 250  
 Haud longum tales ideo lætantur, & ipsi  
 Sæpe suis superant monumentis illaudatique

Extremum ante diem foetus flere caducos,  
 Viventesque suae viderunt funera famae,  
 255 Quam cuperent vano potius caruisse labore,  
 Eque suis alias didicisse parentibus artes?  
 Saepe mihi placet antiquis alludere dictis,  
 Atque aliud longè verbis proferre sub iisdem.  
 Nec mea tam sapiens pro sese prodita quisquam  
 160 Furta redarguerit quae mox manifesta probabunt,  
 Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.  
 Tantum absit, poenae metuens infamis ut ipse  
 Furta velim tegere, atque meas celare rapinas.  
 Non tamen omnia te priscis fas fidere, qui non  
 265 Omnia sufficient. quarenti pauca labore  
 Attentanda tuo nondum ulli audita supersunt.  
 Nos etiam quaedam iccirco nova condere nulla  
 Relligio vetat, indictasque effundere voces.  
 Nè verò hæc penitens fuerint ignota, suumque  
 270 Agnoscant genus, & cognatam ostendere gentem  
 Possint, ac stirpis nitantur origine certæ.  
 Usque adeò patriæ tibi si penuria vocis  
 Obstabit, fas Grajugenùm felicibus oris  
 Devehere informem massam, quam incude Latina  
 275 Informans patrium jubeas dediscere morem,  
 Sic quondam Ausonia, succrevit copia linguæ,  
 Sic auctum Latium, quo plurima transtulit Argis  
 Usus, & exhaustis Itali potiuntur Athenis.  
 Nonne vides mediis ut multa erepta Mycenis  
 280 Graja genus fulgent nostris immixta, nec ullum  
 Apparet discrimen: eunt insignibus æquis  
 Undique per Latios & civis, & advena tractus.  
 Jam dudum nostri cessit sermonis egestas.  
 Rarò uber patriæ, tibi rarò opulentia deerit,  
 285 Ipse suis Cicero thesauris omnia promet,  
 Auctoresque alii nati felicibus annis  
 Omnia sufficient, nec solis crede poetis.  
 Saepe etiam vidi veterum inter carmina vaturn  
 Barbarico versus cultu, gazaque superbos,

Bel-

Belgicâq; immisit trans alpes effeda Gallus 290  
 In Latium, & longè Macedûm venêre Iarissæ.  
 Et metuam, ne deficiat me larga supellex  
 Verborum, angustique premat sermouis egestas?  
 Quin & victa situ, si me penuria adaxit,  
 Verba licet renovare, licet tua sancta vetustas 295  
 Vatibus indugredi sacraria sæpius olli  
 Ætatis gaudent insignibus antiquai,  
 Et veterum ornatus induti incedere avorum  
 Non tamen ille veter squalor fluat undique, & ater  
 Verborum situs, his modus adsit denique, quando 300  
 Copia non dehit, quorum nunc pervius usus.  
 Tum quoque, si deerunt rebus sua nomina certa,  
 Fas illas apta verborum ambire corona,  
 Et latè circumfufis comprehendere dictis.  
 Verba etiam tum bina juvat conjungere in unum, 305  
 Molliter inter se vinclo sociata jugali.  
 Verum plura nefas vulgo congesta coire,  
 Ipsaque quadrifidis subniti carmina membris.  
 Itala nec passim fert monstra tricorpora tellus.  
 Horresco diros sonitus, ac levia fundo 310  
 Invitus perterricrepas per carmina voces.  
 Argolici, quos ista decet quos concessa libido,  
 Talia connubia, & tales celebrant Hymenæos,  
 Tergeminas immane struant ad sidera moles.  
 Pelion addentes Ossa, & Pelio Olympum. 315  
 At verbis etiam partes ingentia in ambas  
 Verba interpositis proscindere, seque parare,  
 Deterere interdum licet, atque abstracta secando  
 Exiguam partem, & strinxisse fluentia membra.  
 Iccirco si quando ducum referenda, virûmque 320  
 Nomine dura nimis dictu, atque asperrima cultu,  
 Illa aliqui, nunc addentes, nunc inde putantes  
 Pauca minutatim levant, ac mollia reddunt,  
 Sichæumque vocant mutata parte Sicarbam.  
 Hinc mihi Titanum pugnas, & læva Gigantum 325  
 Bella magis libeat canere, Enceladique tumultus.

X 5

Quam

- Quàm populos Itala quondam virtutē subactos,  
Atque triumphatas diverso à littore gentes,  
Sed neque verborum causa vis ulla canentem.  
330 Consilium præter, cogat res addere inanes,  
Nomina sed rebus semper servire iubeto.  
Omnia perpendens versus resonantia membra.  
Verba etenim quædam ignarum te fallere possunt,  
Ni vigiles, mandatum & munus obire reculent,  
335 Furen rurque operi clam sese & inertia cessent,  
Cætera dum labor exercet concordia iustus  
Quæque suis: tantum illa dabunt numerumq; sonumq;  
Atque ideo quid ferre queant, quid quæque recusent  
Explorare prius labor esto, & munera iusta  
340 Mandato, ac proprium cunctis partire laborem.  
Obscuros aliter crepitus, & murmura vana  
Misceris, ludesque sonis fallacibus aures.  
Nec tamen interdum vacuas, animoque carentes  
Addubitem ipse volens incessum fundere voces,  
345 Verbaque, quæ nullo fungantur munere sensus,  
Dives ut egregio tantum, & conspectus amictu  
Versus eat, dulciq; sono demulceat aures,  
Atque adeò quæ sint, ne verò quære, profectò  
Illa tibi se spontè dabunt per se obvia passim.  
350 Sæpè autem ruptis vinculis exempta volutes  
Membra, & compactum quæsitò disjice versum;  
Post iterum refice, & partes in pristina redde  
Partibus avullas: nunquam te libera vinculis  
Incautum fallent resolutò carmine verba.  
355 Huc ades, hic penitus tibi totam Heliconam recludam.  
Te Musæ puer hic faciles penetralibus imis  
Admittunt, sacrisque adytis invitat Apollo.  
Principio quoniam magni commercia cœli  
Numina concessere homini, cui carmina curæ.  
360 Ipse Deum genitor divinam noluit artem  
Omnibus expositam vulgo, immeritisque patere;  
Atque ideo, turbam quo longè arceret inertem,  
Angustam esse viam voluit, paucisque licere.  
Multa adeò incumbunt doctis vigilanda poetis.

Haud

Haud satis est illis utcunque claudere versum, 365  
 Et res verborum propria vi reddere claras.  
 Omnia sed numeris vocum concordibus aptant,  
 Atque sono quæcunque canunt imitantur, & apta  
 Verborum facie, & quæsito carminis ore.  
 Nam diversa opus est veluti dare versibus ora, 370  
 Diversosque habitus, ne qualis primus, & alter,  
 Talis & inde alter, vultuque incedat eodem.  
 Hic melior motuque pedum, & pernicibus alis  
 Molle viam tacito lapsu per levia radit:  
 Ille autem membris, ac mole ignavius ingens 375  
 Incedit tanto molimine subsidendo.  
 Ecce aliquis subit egregio pulcherrimus ore,  
 Cui lætum membris Venus omnibus afflat honorem,  
 Contra alius rudis informes ostendit & artus,  
 His utumque supercilium, ac caudam sinuosam,  
 Ingratus visu, sonitu illætabilis ipso. 380  
 Nec verò hæc sine lege datæ, sine mente figuræ,  
 Sed facies sua promeritis, habitusque sonusque  
 Cunctis, cuique suos vocum discrimine certo.  
 Ergo ubi jam nautæ spumas salis ære ruentes  
 Incubere mari, videas spumare reductis 385  
 Convulsum remis, rostrisque tridentibus æquor.  
 Tunc longe sale saxa sonant, tunc & freta ventis  
 Incipiunt agitata tumescere, littore fluctus  
 Illidunt rauco, atque refracta remurmurat unda  
 Ad scopulos, cumulo insequitur præruptus aquæ mons, 390  
 Nec mora, Trinacriam cernas procul intremere omnem  
 Funditus, & montes concurrere montibus altos.  
 Cum verò ex alto speculatus cærule Nereus  
 Leniit in morem stagni, placidæque paludis, 395  
 Labitur uncta vadis abies, natat uncta carina.  
 Hinc etiam solers mirabere sæpe legendo,  
 Sicubi Vulcanus sylvis incendia misit,  
 Aut agro, stipulas flamma crepitante cremari.  
 Nec minus exultant latices, cum tæda sonori 400  
 Virgea suggeritur costis undantis aheni,  
 Carmine nec levi dicenda est scabra crepido.

Tum,

Tum, si læta canunt, hilari quoque carmina vultus  
 Incedunt, lætumque sonant haud segnia verba,  
 Seu cum vere novo rident prata humida, seu cum  
 405 Panditur interea domus omnipotentis olympi:  
 Contra autem sese tristes inamabile carmen  
 Induit in vultus, si fortè invisa volucris  
 Nocte sedens seram canit importuna per umbras,  
 Ut quondam in bustis, aut culminibus desertis,  
 410 Verba etiam res exiguas angusta sequuntur,  
 Ingentesque juvant ingentia, cuncta gigante  
 Vasta decent, vultus immanes, pectora lata,  
 Et magni membrorum artus, magna ossa, lacertique,  
 Atque ideo si quid geritur molimine magno,  
 415 Adde moram, & pariter tecum quoque verba laborent  
 Segnia, seu quando vi multa gleba coactis  
 Æternam frangenda bidentibus, æquore seu cum  
 Cornua velatarum obvertimus antennarum.  
 At mora si fuerit damno, properare jubebo.  
 420 Si se fortè cava extulerit mala vipera terra,  
 Tolle moras, cape saxa manu, cape robora pastor.  
 Ferte citi flammam, date tela, repellite pestem.  
 Iple etiam versus ruat, in præcepsque feratur,  
 Immenso cum præcipitans ruit Oceano nox,  
 425 Aut cum percussus graviter procumbit humi bos.  
 Cumque etiam requies rebus datur, ipsa quoque ultra  
 Carmina paulisper cursu cessare videbis  
 In medio interrupta, quierunt cum freza ponti,  
 Postquam auræ posuere, quiescere protinus ipsum  
 430 Cernere erit, mediisque inceptis sistere versum.  
 Quid dicam, senior cum telum imbelle sine ictu  
 Invalidus jacit, & defectis viribus æger?  
 Nam quoque tum versus segni pariter pede languet,  
 Sanguis hebet, frigent effœtæ in corpore vires.  
 435 Fortem autem juvenem deceat prorumpere in arces  
 Evertisse domos, præfractaque quærupedantum  
 Pectora pectoribus perrumpere, sternere turres  
 Ingentes, totoque ferum dare funera campo.  
 Nulla adeò vatum major prudentia, quam se

Aut

Aut premere, aut rerum pro maiestate canendo 440  
 Tollere, nunc illos animum summittere cernas  
 Verborum parcos, humilique obrepere gressu,  
 Textaque vix gracili deducere carmina filo,  
 Nunc illos verbis opulentos, divite vena  
 Cernere erit fluere, ac laxis decurrere habenis 445  
 Fluxosque, ingentesque redandat copia læta  
 Ubere felici, verborumque ingruit agmen  
 Hibernarum instat nivium, cum Jupiter Alpes  
 Frigidus aëreas, atque alta cacumina vestit.  
 Interdum verò cohibent undantia lora, 450  
 Non humiles, non sublimes media inter utrumque  
 Littus arant veluti spatia, & confinia radunt.  
 Sic demum portu læti conduntur in alto.  
 Quod superest, quæ postremò peragenda poëta,  
 Expediam, postquam casus evaserit omnes, 455  
 Signaque perpetuum deduxit ad ultima carmen,  
 Exultans animo victor, lætusque laborum  
 Non totam subito præceps secura per urbem  
 Carmina vulgabit; ah ne sit gloria tanti,  
 Et dulcis famæ quondam malesuada cupido. 460  
 Ac patiens operum semper, metuensque pericli  
 Expectet, donec sedatamēte calorem  
 Paulatim exuerit, foetusque abolerit amorem.  
 Ipse sui, curamque aliò traduxerit omnem.  
 Interea fidos adit haud securus amicos, 465  
 Utque velint inimicum animum, frontisque severæ  
 Dura supercilia induere, & non parcere culpæ.  
 Hos iterum atque iterum rogat, admonitusque latentis  
 Grates lætus agit vitii, & peccata fatetur  
 Sponte sua, quamvis etiam damnetur iniquo 470  
 Iudicio, & falsum queat ore refellere crimen,  
 Tum demum redit, & post longa obliviam per se  
 Incipit hic illic veterem explorare laborem.  
 Ecce autem ante oculos nova se fert undique imago,  
 Longe alia heu facies rerum, mutatque ab illis 475  
 Carmina, quæ tantum ante recens confecta placebant,  
 Miratur tacitus, nec se cognoscit in illis

Imag.

Immemor, atque operum piget, ac sese increpat ultrò.  
 Tum retractat opus commissa piacula doctæ  
 480 Palladis arte luens, nunc hæc, nunc rejicit illa,  
 Omnia tuta timens, melioraque sufficit illis,  
 Attondetque comas stringens, silvamque fluentem,  
 Luxuriamque minutatim depascit inanem,  
 Exercens durum imperium, dum funditus omnem  
 485 Nocturnis instans operis, operisque diurnis  
 Versibus eluerit labem & commissa piarit.  
 Arduas hic labor, hic autem durate poëtæ,  
 Gloria quos movet æternæ pulcherrima famæ,  
 Tum si qua est etiam pars imperfecta relicta,  
 Olim dum properat furor, ingeniique morari  
 490 Tempestas renuit, suppletque & versibus affert  
 Invalidis miseratus opem, claudisque medetur.  
 Nec semel attrectare satis, verùm omne quotannis  
 Terque, quaterque opusevolvendum, verbaque versis  
 Æternum immutanda coloribus omne frequenti  
 495 Sæpe revisendum studio per singula carmen.  
 Quod non una dies, fors afferet altera, & ultro  
 Nullo olim studio, nulla olim in carmine cura  
 Deprensæ per se prodentur tempore culpæ,  
 Quæque latent variæ densa inter nubila pestes.  
 500 Quain etiam doctum multum juvet ille laborem,  
 Qui varias cæli creber mutaverit oras?  
 Namque etiam mutant animi, genioque locorum  
 Diversas species, diversos pectora motus  
 Concipiunt, nostrisque novæ se mentibus offert  
 505 Ultro aliquid semper lucis, tenebræque recedunt,  
 Atque novos operi sempar fas addere flores.  
 Verum esto hic etiam modus: huic imponere curæ  
 Nescivere aliqui finem, medicasque secandis  
 Morbis abstinuisse manus, & parcere tandem  
 510 Immites, donec macie confectus & æger  
 Aruit exhausto velut omnis sanguine foetus,  
 Nativamque decus posuit, dum plurima ubique  
 Deformat sectos artus inhonesta cicatrix.  
 Tuque ideo vitæ usque memor brevioris, ubi annos

Post



Post aliquot ( neque enim numerum, neq; tempora pono 515  
Certa tibi) addideris decoris satis, atque nitoris,  
Rumpe moras, opus ingentem dimitte per orbem,  
Perque manus, perque ora virum permitte vagari.  
Continuò læto te dulces undique amici  
Gratantes plausu excipient, tua gloria cælo 520  
Succedet, nomenque tuum sinus ultimus orbis  
Audiet, ac nullo diffusum abolebitur ævo.  
Et dubitamus opes animo contemnere avari,  
Nec potius sequimur dulces ante omnia Musas?  
O fortunati, quibus olim hæc numina dextra 525  
Annuerint præcepta sequi, quæ ve ipse canendo  
Jussa dedi plenus Phœbo, attonitusque furore.  
Quando non artes satis ullæ hominumque labores,  
Et mea dicta parum profuit, ni desuper adsit  
Auxilium, ac præsens favor omnipotentis olympi. 530  
Ipse viam tantum potui docuisse repertam  
Aonas ad montes, longeque ostendere Musas  
Plaudentes celsæ choreas in vertice rupis,  
Quo me haud ire sinunt unquam fata invida, & usque  
Absterrentq; arcentque procul, nec summa jugi unquam 535  
Fas prensare manu fastigia. Sat mihi si quem,  
Si quem olim longè aspiciam mea fida sequutum  
Indicia exuperasse viam, summoque receptum  
Vertice, & hærentes socios juga ad alta vocantem.  
Sed nonnulla tamen nostri quoque gratia facti 540  
Forlan erit, me fida olim præcepta canentem  
Stripabunt juvenes denso circum agmine fusi,  
Et vocem excipient intenti sensibus omnes.  
Tum vitæ si iusta meæ procedere iustra  
Fata sinent, nec me viridi succiderit ævo 545  
Impia mors, olli gelida tardante senecta,  
Languentem, & sera defessum ætate magistrum  
Certatim pressa super alta cacumina dextra  
Sæpe trahent, ultroque ferent per amœna locorum,  
Et summi invalidum sistent ad limina Phœbi 550  
Cantantem Musas, vatumque inventa piorum.  
Virgiliū ante omnes, læti hic super astra feremus

Carq

Carminibus patriis laudes, decus unde Latinum:  
 Unde mihi vires, animus mihi dicitur unde,  
 555 Primus ut Aoniis Musas deduxerit oris  
 Argolicum resonans Romana per oppida carmen,  
 Ut juvenis Siculas sylvis inflarit avenas,  
 Utque idem Ausonios animi miseratus agrestes  
 Extulerit sacros ruris super æthera honores  
 560 Triptolemi in vectus volucris per sidera curru:  
 Res demum ingressus Romanæ laudis ad arma  
 Exierit Latium omne, Phrygunque instruxerit alas  
 Verba Deo similis, decus à te principe nostrum  
 Omne pater, tibi Grajugenûm de gente trophæa  
 565 Suspendunt Itali vates tua signa sequuti.  
 Omnis in Elysiis unum te Græcia campis  
 Miraturque auditque ultro, assurgitque canenti.  
 Te sine nil nobis pulchrum, omnes ora Latini  
 In te, oculosque ferunt versi, tua maxima virtus  
 570 Omnibus auxilio est, tua libant carmina passim  
 Assidui, primis & te venerantur ab annis.  
 Ne tibi quis vatum certaverit, omnia cedant  
 Secla, nec invident primos tibi laudis honores,  
 Fortunate operum, tua præstans gloria fama,  
 575 Quo quenquam aspirare nefas, sese extulit alis.  
 Nil adeò mortale sonas, tibi captus amore  
 Ipse suos animos, sua munera lætus Apollo  
 Addidit, ac multa præstantem insigniit arte,  
 Quodcunque hoc opis, atque artis, nostrique reperti,  
 580 Uni grata tibi debet præclara juvenus,  
 Quam docui, & rupis sacrae super ardua duxi,  
 Dum tua fida lego vestigia, te sequor unum  
 O decus Italiæ, lux ô clarissima vatum,  
 Te colimus, tibi ferta damus, tibi thura, tibi aras,  
 585 Et tibi ritè sacrum semper dicemus honorem  
 Carminibus memores; salve sanctissime vates,  
 Laudibus augeri tua gloria nil potis ultra,  
 Et nostræ nil vocis eget, nos aspice præsens,  
 Pectoribusque tuos castis infunde calores  
 590 Adveniens pater, atque animis te te infere nostris.

FINIS.

Pom

Vb 230

**ULB Halle** 3  
003 649 385



Sb<sub>1</sub>

W 17





Inches 1 2 3 4 5 6 7 8  
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

**Kodak**  
LICENSED PRODUCT  
3/Color Black

**KODAK Color Control Patches** © The Tiffen Company, 2000

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White

